

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA

**SOUKROMÉ DOUČOVÁNÍ ŽÁKŮ VE VZTAHU
K ZÁKLADNÍMU ŠKOLSTVÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Helena Švarcová

Český jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Mgr. Růžena Písková, Ph.D.

Plzeň 2024

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne .....

.....

Helena Švarcová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Růženě Pískové, Ph.D. za profesionální přístup, cenné rady, ochotu a především trpělivost.

OBSAH	4
SEZNAM ZKRATEK	6
ÚVOD	7
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	8
1.1 ŽÁK-CIZINEC A ŽÁK S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM.....	8
1.2 INTEGRACE	8
1.3 INKLUZE	9
1.4 LEGISLATIVA	9
1.5 PODPŮRNÁ OPATŘENÍ	10
2 SOUKROMÉ DOUČOVÁNÍ OBECNĚ.....	12
2.1 SOUKROMÉ DOUČOVÁNÍ V ZAHRANIČÍ	12
2.1.1 PODPORA SOUKROMÉHO DOUČOVÁNÍ.....	13
2.1.2 ZÁKAZ SOUKROMÉHO DOUČOVÁNÍ.....	13
2.2 DOUČOVÁNÍ ŽÁKŮ CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE.....	13
3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ŠKOLNÍ ÚSPĚŠNOST ŽÁKŮ	14
3.1 VLIV RODINY	14
3.2 VLIV ŠKOLY.....	14
3.3 DOUČOVÁNÍ SOCIOKULTURNĚ ZNEVÝHODNĚNÝCH ŽÁKŮ	15
3.3.1 PROGRAM PODPORY VZDĚLÁVÁNÍ ČLOVĚK V TÍSNI.....	15
4 FORMY DOUČOVÁNÍ.....	17
4.1 PODLE POČTU ÚČASTNÍKŮ	17
4.1.1 INDIVIDUÁLNÍ DOUČOVÁNÍ	17
4.1.2 DOUČOVÁNÍ V MALÝCH SKUPINÁCH	18
4.1.3 HROMADNÉ DOUČOVÁNÍ.....	19
4.2 PODLE ZPŮSOBU SETKÁNÍ	19
4.2.1 ONLINE DOUČOVÁNÍ	19
4.2.2 PREZENČNÍ FORMA DOUČOVÁNÍ	20
5 SPECIFIKA ČEŠTINY JAKO DRUHÉHO NEBO CIZÍHO JAZYKA.....	21
6 INTEGRACE CIZINCŮ DO ČESKÉ SPOLEČNOSTI.....	23
6.1 TRVALÝ POBYT V ČESKÉ REPUBLICE	23

6.2	ZÍSKÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ	24
6.3	PŘÍNOS CIZINCŮ PRO ČESKOU REPUBLIKU	25
7	MOŽNOSTI DOUČOVÁNÍ ŽÁKŮ-CIZINCŮ V PLZNI	26
7.1	NEZISKOVÉ ORGANIZACE	26
7.1.1	STÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE	26
7.1.2	MEZINÁRODNÍ LETNÍ JAZYKOVÁ ŠKOLA	27
7.1.3	NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE ZABÝVAJÍCÍ SE VZDĚLÁVÁNÍM CIZINCŮ V PLZNI	28
7.2	JAZYKOVÉ ŠKOLY V PLZNI ZABÝVAJÍCÍ SE VZDĚLÁVÁNÍM CIZINCŮ	29
7.2.1	JAZYKOVÁ ŠKOLA POPULO	29
7.2.2	JAZYKOVÁ ŠKOLA STREJC.....	30
7.2.3	JAZYKOVÁ ŠKOLA LVICE	30
7.2.4	JAZYKOVÁ ŠKOLA GRAFIA.....	30
7.3	DOBROVOLNÍCI.....	30
7.3.1	META	31
7.3.2	TADY A TEĎ	31
8	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	32
8.1	ANALÝZA DOTAZNÍKU	32
8.2	VĚTEV A) POKUD RESPONDENT ODPOVĚDĚL NA OTÁZKU Č. 7 „ANO“	36
8.3	VĚTEV B) POKUD RESPONDENT ODPOVĚDĚL NA OTÁZKU Č. 7 „NE“	40
	DISKUZE	43
	ZÁVĚR	46
	RESUMÉ.....	48
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49
	PŘÍLOHY	I

SEZNAM ZKRATEK

CCE	– Certifikovaná zkouška z češtiny pro cizince
CIC	– Centrum pro integraci cizinců
ČR	– Česká republika
EU	– Evropská unie
FPE ZČU	– Pedagogická fakulta Západočeské univerzity
CHČR	– Charita Česká republika
IVP	– Individuální vzdělávací plán
NNO	– Nestátní neziskové organizace
OMJ	– Odlišný mateřský jazyk
PJP	– Plán jazykové podpory
PLPP	– Plán pedagogické podpory
PO	– Podpůrná opatření
PSI	– Program sociální integrace
RVP	– Rámcový vzdělávací program
SERR	– Společný evropský referenční rámec
SERRJ	– Společenský evropský referenční rámec
SNO	– Státní neziskové organizace
SVP	– Speciální vzdělávací potřeby
ŠPZ	– Školské poradenské zařízení
ŠVP	– Školní vzdělávací program
ŠVZ	– Školské vzdělávací zařízení
UJP	– Ústav jazykové přípravy

ÚVOD

Soukromé doučování žáků-cizinců se vzhledem k událostem ve světě stává v posledních letech velmi aktuálním a probíraným tématem i v České republice, a to především v rámci vzdělávacího systému. Důležitost soukromého doučování spočívá v individuálním přístupu doučujícího. Toho však nelze vždy dosáhnout při běžné školní výuce a větším počtu žáků ve třídě. Kromě podpůrných opatření je doučování jednou z dalších možností jak žákům-cizincům pomoci při výuce českého jazyka, a tím i se začleněním do společnosti. Motivací pro napsání této bakalářské práce byla vlastní zkušenost se soukromým doučováním a zájem o detailnější a hlubší porozumění této problematice.

Stanovené cíle této práce spočívaly v rozšíření vědomostí z oblasti soukromého doučování žáků-cizinců, jako je například základní pojmosloví či legislativa, zjištění míry využití této formy vzdělávání mezi žáky-cizinci na základních školách v Plzni a dále pohled na danou problematiku ze strany učitelů na základních školách.

Před začátkem vlastního výzkumu, který byl realizován prostřednictvím dotazníků, byla provedena rešerše dostupné odborné literatury k tématu doučování žáků-cizinců. Dále bylo nutné sjednotit definice odborných pojmů, které byly využity v této práci, a zorientovat se v současném stavu zkoumané problematiky. V práci bude podrobněji popsán rozdíl mezi žákem-cizincem a žákem s odlišným mateřským jazykem, také zde bude vysvětlení pojmů integrace a inkluze.

Dalším cílem práce bylo analyzovat informace, které mají učitelé na základních školách o možnostech doučování žáků-cizinců, jestli mají přehled o využití této formy výuky mezi svými žáky a zda mezi učiteli a doučujícími probíhá jistá míra spolupráce. Záměrem výzkumu bylo také zmapovat v Plzni nabízené možnosti soukromého doučování či jazykových kurzů v rámci státních a nestátních organizací a mimo jiné i zapojení dobrovolníků.

Je nutné konstatovat, že tato práce nahlíží na soukromé doučování žáků-cizinců velmi jednostranně, a to z pohledu učitelů nebo školy. Tato problematika svojí komplexností překračuje stanovený rozsah bakalářské práce a může tak být východiskem pro další zkoumání.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Pro účely této práce uvádíme definice odborných pojmů vztahujících se ke zkoumané problematice. Internetový web Národního ústavu pro vzdělávání poskytuje vymezení základních pojmů týkajících se vzdělávání cizinců na základních školách.

1.1 ŽÁK-CIZINEC A ŽÁK S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

Žák-cizinec je takový žák, který vlastní jiné než české občanství. Rozhodnutí o převzetí statusu cizince závisí na důvodech pobytu rodičů daného žáka. Rozdělení osob s cizí státní příslušností se odvíjí od konkrétního druhu pobytu. Jedná se tedy o osoby s dlouhodobým pobytem, trvalým pobytem, azylanty nebo o žadatele o azyl. Podle této definice zahrnujeme tedy mezi žáky-cizince:

- děti narozené v ČR s češtinou jako rodným jazykem (např. jeden z rodičů mluví česky)
- děti narozené v ČR, pro které čeština není rodným jazykem (oba rodiče mluví cizím jazykem)
- děti přistěhované později (čeština není jejich rodný jazyk)
- děti přistěhované později (čeština je jejich rodným jazykem, rodiče jsou Češi např. pracující v zahraničí).

V současné legislativě je spíše užíván termín žák s odlišným mateřským jazykem (OMJ), a tudíž je i frekventovaněji využíván v praxi. Pro tuto práci není podstatné, jaké má daný žák občanství, případně kde se narodil. Důležitá je skutečnost, že je čeština pro dítě cizím nebo druhým jazykem. Tímto pojmenováním lze zaštitit některé žáky-cizince, děti vlastníci české státní občanství, jež mají minimální nebo naprosto žádnou znalost českého jazyka (Národní pedagogický institut, 2023).

1.2 INTEGRACE

Obecně se jedná o velmi široký pojem využíván v mnoha vědních oborech (Volkova, 2021, s. 31). Ve smyslu sociální integrace tento pojem ve své práci vysvětluje Drbohlav jako „začleňování cizinců do různorodých struktur majoritní společnosti“ (2011, s. 402). „Integrace může trvat několik let a často trvá i poté, co cizinci získají státní občanství. Je to dlouhý a složitý proces, který spočívá nejen ve znalosti jazyka nebo legislativy, ale i v řadě znalostí zvyků a hodnot společnosti, jejích ideálů“ (Volkova, 2011, s. 31).

V posledních letech se inkluze stala aktuálním tématem především ve spojitosti se vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (Ovesná, 2014, s. 16).

1.3 INKLUZE

Tento výraz pochází z latinského slova „*inclusio*“ a ve své práci jej Ovesná překládá jako zahrnutí či příslušnost k celku (2014, s. 16). Klenková a Vítková (2011) definují pojem inkluze jako: „Proces zabývající se identifikací a odstraňováním překážek, kdy jde o přítomnost, účast a úspěch všech žáků a studentů ve vzdělávacím procesu. Zahrnuje všechny skupiny žáků, zejména ty, které mohou být vystaveny riziku opomíjení, vyloučení nebo nedostatečnosti. Inkluze je dále vnímána jako proces, který reaguje na různorodost potřeb všech žáků bez vyloučení jejich účasti ze společného vzdělávání a ponechává otevřenou možnost vlastní volby pro možnosti speciální pomoci těm, kteří ji potřebují. V inkluzivní škole jde o to, aby se zde žáci naučili, jak žít s rozdílností“ (Klenková, Vítková, 2011, s. 386).

Mezi hlavní principy školní inkluze podle Kratochvílové (2013) patří:

- Vzájemný respekt mezi všemi účastníky edukačního procesu
- Individualizace a diferenciací uplatňovaná ve prospěch žákova rozvoje
- Osobní maximum všech za vzájemné podpory
- Spolupráce mezi žáky, zaměstnanci školy, vedením školy, učiteli, spolupráce s odborníky uvnitř i vně školy a spolupráce s rodiči
- Komunikace mezi všemi zúčastněnými (2013, s. 54).

1.4 LEGISLATIVA

Pro cizince jsou v našich zákonech vymezena určitá legislativní opatření. Na základě § 20 školského zákona č. 561/2004 Sb. je poskytováno vzdělávání pro žáky-cizince v mateřských, základních, středních a případně vyšších odborných školách. Podle totožného § 20 mají tito žáci bez znalosti českého jazyka stejnou přístupnost ke vzdělávání a školským službám jako občané České republiky. Bezplatná příprava na integraci žáků do vzdělávacího systému je jednou z poskytovaných služeb spočívající ve výuce českého jazyka v závislosti na individuálních potřebách konkrétního žáka.

Vzdělávání žáků-cizinců s neznalostí češtiny a zároveň se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) se věnuje § 16. V závislosti na doporučení školského poradenského

zařízení lze navrhnout další podpůrná opatření dle vyhlášky č. 27/2016 (Národní pedagogický institut, 2023).

1.5 PODPŮRNÁ OPATŘENÍ

Podpůrným opatřením (PO) žáků s odlišným mateřským jazykem se věnuje školský zákon č. 82/2015 a vyhláška č. 27/2016 zabývající se vzděláváním žáků nadaných a žáků s SVP. Od tohoto zákona se poté odvíjí rozdělení podpůrných opatření do 5 stupňů. První tři stupně těchto podpůrných opatření platí pro žáky-cizince, žáky s odlišným mateřským jazykem a pro ty, kteří pocházejí z odlišného sociokulturního prostředí.

Podpůrné opatření nejnižšího, tedy prvního stupně, určuje samotná škola, neboť zde není nutná intervence ze strany školského poradenského zařízení (ŠPZ). V tomto případě se jedná pouze o mírná opatření ve výuce, neboť žáci, kterých se toto opatření týká, mívají většinou pokročilejší úroveň českého jazyka.

Pro žáka vyžadujícího podpůrná opatření prvního stupně je školou vytvořen tzv. Plán pedagogické podpory (PLPP). „Cílem podpořit žáka, u kterého se projevují mírné obtíže ve vzdělávání, jako je například pomalejší tempo práce, drobné obtíže v koncentraci pozornosti, ve čtení, psaní či počítání a je potřeba úpravy školní výuky a domácí přípravy, metod, organizace a hodnocení nebo podpora zapojení do kolektivu, ale nejsou zde nutná podpůrná opatření vyššího stupně.“ Tento dokument stručně popisuje žákovy obtíže, nutné změny v postupech, metodách a organizaci výuky. Dále je zde obsaženo hodnocení daného žáka (MŠMT ČR, 2021). Na vytvoření konkrétního PLPP se podílí převážně třídní učitel a výchovný poradce, ale je možné spolupráce s jinými pracovníky ŠPZ. S obsahem PLPP jsou následně seznámeni všichni zainteresovaní členové pedagogického sboru. K vyhodnocení funkčnosti tohoto plánu dochází po uplynutí alespoň tří měsíců. Pokud se během zmíněného časového úseku nedostavilo zlepšení, žák je se souhlasem zákonného zástupce poslán na podrobnější vyšetření do ŠPZ.

Druhý stupeň podpůrných opatření se zaměřuje na žáky-cizince s nedostatečnou úrovní vyučovaného jazyka. Dochází tedy ke změnám v rámci organizace a použití výukových metod, zároveň i v žákově hodnocení. Dále připadá v úvahu nastavení individuálního vzdělávacího plánu (IVP). Druhý stupeň podpůrných opatření žákovi nárokuje 3 hodiny výuky českého jazyka za týden. Roční hodinová dotace se však nesmí vyšplhat nad 120 hodin. Mezi další návrhy na zlepšení řadíme podporu přizpůsobení nové

kultuře a sociálnímu prostředí. Následně by měla být těmto žákům zajištěna speciálně pedagogická péče v řádu 1 hodiny týdně a pedagogická intervence v rozsahu 2 hodiny týdně. Při dostačujícím odůvodnění lze upravit obsah vyučované látky.

Na žáky bez jakékoliv znalosti vyučovaného jazyka se vztahují podpůrná opatření třetího stupně, která již vyžadují jisté změny v metodách práce, organizaci a žakově evaluaci. Stejně jako u druhého stupně mají žáci možnost si nárokovat až 3 hodiny výuky češtiny za týden. Na základních a středních školách nesmí maximální roční dotace přesáhnout počet 200 hodin. Dále mají žáci nárok na změnu náplně vyučování, či mohou využít speciálních pomůcek a učebnic a požádat o pomoc asistenta pedagoga.

Individuální vzdělávací plán (IVP) týkající se žáků s potřebou podpůrných opatření druhého a třetího stupně nastavuje konkrétní škola v závislosti na posudku z ŠPZ a na žádosti plnoletého žáka či zákonného zástupce. Výchozím bodem pro tento plán je školní vzdělávací program (ŠVP), který obsahuje podrobnosti o kombinaci ŠVP a různých stupňů podpůrných opatření. Zda dochází ke splnění nastaveného IVP, bývá zhodnoceno školským poradenským zařízením a danou školou minimálně jednou za rok (Národní pedagogický institut, 2023).

2 SOUKROMÉ DOUČOVÁNÍ OBECNĚ

Soukromé doučování lze definovat různými způsoby. Například Dang a Rogers jej popisují takto: „... placené doučování poskytované žákům nad rámec výuky ve školních předmětech“ (2008. s. 162). Podobné vysvětlení nacházíme i v zemích jako jsou Korea, Thajsko nebo Česká republika. Hörschlová definuje soukromé doučování následovně: „... jako rozvoj nad rámec povinného kurikula, tedy nadstavbové doučování“ (2012, s. 11). V zahraničí se pro srovnání spíše využívá termínu „*private tutoring*“, který Bray vysvětluje jako: „Doučování v akademických předmětech (jako například matematika, dějepis nebo angličtina) prováděné nad rámec školního vzdělávání za účelem finančního zisku. Tato definice zahrnuje jak soukromé hodiny (nabízené jednotlivci), tak přípravné kurzy (nabízené institucemi)“ (2006, s. 29, překlad M. Höschlová).

Tento fenomén je také popisován jako „stínový vzdělávací systém“, kdy skrze metaforu stínu autor naznačuje nápodobu formálního školství. Stínové (soukromé) vzdělávání bývá úzce propojeno s institucí školy, proto je nemožné od sebe tyto pojmy izolovat (Šťastný, 2014). Bray tento vztah ve své publikaci vysvětluje podrobněji. Dle něj by soukromé doučování bez veřejného školství nemohlo existovat. S případnými obměnami v rámci formálního vzdělávání, nastanou tím pádem změny i v soukromém sektoru. Vlastnosti soukromého doučování nebývají v porovnání s veřejným školstvím vždy jasně vymezeny. Většina zemí se více zaměřuje na formální výuku na školách než na stínový vzdělávací systém (1999).

2.1 SOUKROMÉ DOUČOVÁNÍ V ZAHRANIČÍ

Rozdělení vzdělávací politiky se odvíjí od přístupů jednotlivých vlád k problematice soukromého doučování. Touto klasifikací, vyvíjející se s časem, se opět zabýval profesor srovnávacího vzdělávání, Mark Bray. Jeho první publikace z roku 1999 rozdělovala z tohoto pohledu přístupy jednotlivých vlád do šesti skupin. V roce 2003 bylo rozdělení simplifikováno na čtyři typy: (a) ignorování fenoménu, (b) zákaz soukromého doučování, (c) aktivní podpora soukromého doučování, (d) regulace a monitoring (Bray, 2003, s. 15, překlad V. Šťastný). Konkrétní specifikaci dané klasifikace se věnuje mezinárodní srovnávací výzkum soukromého doučování v postkoloniálních zemích (Bray, 2006).

2.1.1 PODPORA SOUKROMÉHO DOUČOVÁNÍ

Jedním z přístupů vlád k fenoménu soukromého doučování je jeho aktivní podpora. Tato politika si zakládá na tvrzení, že doučování poskytuje vzdělávání přesně navržené pro individuální potřeby žáků. Ze stínového vzdělávacího systému nemají prospěch pouze jedinci, ale i celé společnosti. Některé země mohou vnímat soukromé doučování jako možnost přivýdělku pro učitele a/nebo řešení problému nezaměstnaných (Bray, 1999, s. 76).

2.1.2 ZÁKAZ SOUKROMÉHO DOUČOVÁNÍ

V opozici k podpoře tohoto druhu vzdělávání existují i země potlačující či dokonce zakazující soukromé doučování. Jednalo se především o východoasijské země jako například Barma, Kambodža nebo Korea (Dang a Rogers, 2008). S případy zemí plně zakazujících soukromé doučování se v Evropě dle získaných informací dnes nelze setkat. Hlavní důvod spočívá v tom, že by tato restrikce nebyla v souladu s právem na vzdělání, které je běžnou součástí demokratických společností (Heyneman, 2011).

2.2 DOUČOVÁNÍ ŽÁKŮ CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

Na rozdíl od termínu „*private tutoring*“ využívaného převážně v zahraničních zemích, v České republice bývá fenomén soukromého doučování považován za procvičení problémové či nepochopené školní látky. Průcha, Mareš a Walterová vysvětlují termín doučování tímto způsobem: „Forma pomoci žákům, kteří mají z různých důvodů učební problémy, nestačí tempu školního vyučování nebo dosahují slabších studijních výsledků. V ČR dnes zpravidla není organizováno školou, probíhá mimo ni z iniciativy rodičů (zejm. doučování soukromými učiteli)“ (2009, s. 49). Z této definice vychází i tato bakalářská práce se zaměřením na soukromé doučování žáků-cizinců na základních školách v Plzni. Doučování je v tomto případě bráno jako vzdělávání nad rámec podpůrných opatření pro žáky-cizince.

3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ŠKOLNÍ ÚSPĚŠNOST ŽÁKŮ

3.1 VLIV RODINY

Důležitým faktorem ovlivňujícím úspěšnost dítěte, jak v běžném životě, tak ve školním prostředí, je bezpochyby rodina. Její socioekonomický status¹ bývá významnou veličinou (Rabušicová, 2004), neboť děti z nižších sociálních vrstev nedosahují statisticky takových školních úspěchů jako ty z vyšších. Autoreprodukční tendence je jednou z charakteristik České republiky a dle Průchy má mladá generace totožný stupeň vzdělání jako jejich rodiče (2006). Studie poukazují na to, že děti rodičů se středním či nižším vzděláním ve většině případů nepotřebují dosahovat vzdělání vyššího. Na druhou stranu u potomků rodičů s vysokoškolským titulem se zvyšuje pravděpodobnost získání právě vysokoškolského vzdělání. Úroveň vzdělání dítěte závisí především na matce. Vztah žáka ke studiu ovlivňuje daný rodič svým přístupem ke vzdělávání obecně. Rodiče s vysokoškolským vzděláním vykazují vyšší tendenci projevit zájem o studium svého dítěte, tvrdí Rabušicová. Naopak rodiče s nižším vzděláním většinou nepovažují školní prospěch svých dětí za prioritu (Rabušicová, 2004).

Mezi mimoekonomické charakteristiky rodin ovlivňující školní úspěšnost dítěte lze zařadit míru zapojení rodičů do vzdělávacího procesu. V závislosti na úrovni jazykových dovedností jsou povětšinou děti ze vzdělanějších rodin vzhledem k rozvinutějšímu jazykovému kódu v tomto ohledu zdatnější (Rabušicová, 2004). Jako další charakteristiky Hörschlová uvádí rodičovské aspirace, akademické vedení, aktivitu rodiny či pracovní návyky, kdy rodiče kladou důraz na pravidelnost a organizovanost pro usnadnění učení dítěte v budoucnosti (2012).

3.2 VLIV ŠKOLY

Úspěšnost žáka zároveň determinuje škola a v rámci ní konkrétní pedagogové. Vše se poté odvíjí od samotného charakteru a schopností učitele předat žákům srozumitelně

---

¹ Podle publikace z roku 2005 neexistuje shoda pro jednotný způsob socioekonomického statusu. Mezi jeho ukazatele lze zařadit například souhrn materiálních zdrojů v domácnosti (elektronika, spotřebiče), samostatný pokoj pro dítě, připojení k internetu, vybavení vzdělávacích zdrojů (knihy, tiché místo s pracovním stolem). Klíčovou roli v socioekonomickém statusu rodiny hraje zaměstnání rodičů a výše jejich vzdělání (Marks, 2005).

učivo a udržet si jejich pozornost. Hörschlová dále zdůrazňuje důležitost vztahu mezi učitelem a žákem, neboť ten ovlivňuje přístup k učení, a tedy i samotnou úspěšnost při studiu (2012). Na uspokojení základních lidských potřeb, tedy bezpečí a přijetí, závisí schopnost efektivně se učit (Kalhous & Obst, 2009). Doučování nemusí být vždy iniciováno ze strany rodiče, ale právě učitele, který je schopen během svých hodin zaznamenat určité nedostatky v žakových vědomostech či dovednostech (Hilgardová, 2020, s. 19).

Rozhodující vliv (především na žáky prvního stupně) má kvalita vztahu škola (učitel)-rodič. Toto potvrzuje ve své studii Šed'ová: „První stupeň počítá s poměrně vysokou mírou rodičovské participace a lze říci, že školou – minimálně v několika prvních letech – prochází dítě v tandemu se svými rodiči“ (2009, s. 28). Nejdůležitější roli bude hrát v úspěšnosti žáka ve většině případů rodina, avšak žákův prospěch může být ovlivněn i prostředím, ve kterém se v čase studia nachází (třída, škola) (Šmejkalová, 2019, s. 28).

3.3 DOUČOVÁNÍ SOCIOKULTURNĚ ZNEVÝHODNĚNÝCH ŽÁKŮ

Podle Průchy (2009) nemají žáci se sociokulturním znevýhodněním totožné možnosti ke studiu, jako tomu je u většinové populace žáků. Sociokulturní znevýhodnění může být často způsobeno negativními sociokulturními podmínkami, ve kterých žáci žijí již od narození nebo v nich později vyrůstají. Za znevýhodnění či jinými slovy sociokulturní handicap Vágnerová (2005) považuje odlišnost jazykového kódu, normy nebo hodnoty, které jsou tvořeny v závislosti na kulturní a sociální příslušnosti konkrétního žáka.

Na začleňování žáků se sociokulturním handicapem může mít pozitivní vliv právě využití doučování. Díky individuálnímu přístupu doučujícího, kterého nelze vždy dosáhnout v rámci běžné školní výuky na základních školách, žák rychleji pochopí problematickou látku. Toto se může následně odrazit i ve školní úspěšnosti žáka (Ireson, 2004). Míra využití soukromého doučování (zkoumaná v praktické části této práce) je ovlivněna mnoha faktory především v případě žáků-cizinců. Z důvodu časté finanční nákladnosti soukromého doučování jsou pro sociokulturně znevýhodněné žáky zpřístupněny jazykové kurzy i další programy zaměřující se právě na doučování dětí. Těmito aktivitami se zabývají například organizace jako Člověk v tísni či sdružení META (Hörschlová, 2012, s. 31).

3.3.1 PROGRAM PODPORY VZDĚLÁVÁNÍ ČLOVĚK V TÍSNI

„Program podpora vzdělávání je jednou ze služeb Programů sociální integrace (PSI), rozvíjí se od roku 2006 a patří mezi nejmladší služby PSI. V rámci tohoto projektu byla

vydána Metodika programu, jež slouží jako návod pro školy snažící se o integraci dětí žijících v sociokulturně vyloučeném prostředí do majoritní společnosti“ (Chramostová, 2014, s. 33). Mezi cíle programu vzdělávání v rodinách se řadí například: „Zlepšení školních výsledků, systematizace domácí přípravy, podpora smysluplného trávení volného času, posílení sociálních a komunikačních dovedností, motivace k dalšímu vzdělávání, podpora a zlepšení sebehodnocení, orientace v prostředí mimo sociální vyloučení“ (Chramostová, 2014, s. 33).

Jedním z efektivních nástrojů pro vzdělávání v rámci tohoto programu je skupinové doučování probíhající ve skupině 6 dětí, které doučují 2 dobrovolníci. Za hlavní cíl je zde kromě pomoci s přípravou učiva vytyčeno i zvýšení motivace k pravidelné školní docházce a participaci ve volnočasových aktivitách. Skupinové doučování mělo také pozitivní vliv na zlepšení vztahů s rodiči doučovaných dětí (Chramostová, 2014, s. 38).

4 FORMY DOUČOVÁNÍ

Zahraniční země uplatňují především dvě hlavní formy. Jedná se o individuální hodiny s doučujícím a skupinové hodiny probíhající organizovaným způsobem. Účel daného doučování poté ovlivňuje výběr konkrétní formy (Southgate, 2009).

V souvislosti s technologickým vývojem dnes již existuje mnoho způsobů, kterými lze poskytovat služby soukromého doučování. Mezi tyto způsoby doučování za pomoci technologií patří například online hodiny přes internet nebo mobilní telefon. Většina lidí však stále ještě upřednostňuje doučování ve formě osobního setkání. Dufková ve své práci zmiňuje, že starší korespondenční kurzy nahradil e-mail a webová stránka (2016). V tomto ohledu již nejsou tyto informace aktuální, neboť se situace rapidně proměnila v důsledku pandemie Covidu-19, která v České republice propukla na jaře 2020. Reakcí ze strany škol bylo zavedení tzv. distanční výuky² a během posledních pár let se zdokonalily možnosti výuky žáků za pomoci různých technologií (Petrovická, 2022).

Podle rozborového šetření PISA 2003 žáci docházející na individuální doučování tak činí s cílem zlepšit se v určité oblasti učiva. Po skupinovém doučování je poptávka jak za účelem zlepšení, tak získávání vědomostí nad rámec školní výuky. Formy doučování lze rozdělit na dvě hlavní skupiny: podle počtu účastníků a podle způsobu setkání.

4.1 PODLE POČTU ÚČASTNÍKŮ

Formy doučování podle počtu účastníků dále dělíme na individuální, skupinové či hromadné doučování.

4.1.1 INDIVIDUÁLNÍ DOUČOVÁNÍ

Nejvíce využívanou formou, známou již z období starověku, byla individuální výuka. Ve středověku probíhalo vzdělávání žáků i za pomoci domácích učitelů (Dufková, 2016).

---

² „Forma externího vzdělání, kdy jedinec dennodenně nedochází do vzdělávacího zařízení, ale učí se sám díky materiálům a podpoře online, jedná se o opak prezenční výuky. V novodobých dějinách naší země doposud neprobíhala plošná distanční výuka, jednalo se tedy o kompletně nové podmínky pro vedení škol, učitele, žáky a všechny ostatní účastníci se procesu vzdělávání. Během distanční výuky se začaly jako podpora hojně využívat různé online platformy na všech stupních vzdělávání“ (Petrovická, 2022, s. 53).

Tuto formu vyučování využívají v dnešní době převážně umělecké školy, kdy má daný učitel více prostoru věnovat se individuálně každému žákovi. Jako další příklad uvádí Kalhous žáky věnující se sportu vrcholově, na které dohlíží osobní trenér (Kalhous, 2009).

Na rozdíl od běžné školní výuky, při které není vždy prostor věnovat se každému konkrétnímu žákovi zvlášť, bývá individuální forma vyučování efektivní především při doučování. Soukromé individuální doučování umožňuje přizpůsobení organizace, metod a obsahu danému žákovi na míru. V případě žáků se specifickými poruchami učení se tato forma výuky ukazuje jako velmi efektivní. Mezinárodní výzkumy (PISA 2003) potvrzují, že individuální formu doučování vyhledávají především žáci mající problém s pochopením daného učiva.

Výhodou individuálního doučování je možnost věnovat se konkrétnímu problému žáka neomezeně dlouhou dobu. Žák pracuje podle svých možností, určuje si vlastní tempo. V závislosti na konkrétních potřebách žáka má doučující možnost upravit obsah vyučované látky. V neposlední řadě bývá výhodná pohyblivost termínu setkání (Dreyer, 2012, překlad T. Dufková).

Hörschlová uvádí jako jednu z nevýhod individuálního doučování situaci, kdy se daný žák necítí komfortně při práci s doučujícím, což může mít značný dopad na celkovou efektivitu výuky. Cena individuálního doučování bývá vnímána negativně, neboť je často vyšší než v případě skupinové výuky (2012). Další nevýhodou může být také nedostatek sociálních interakcí s vrstevníky (Dreyer, 2012, překlad T. Dufková). Pokud však žáci mají dostatečné množství těchto interakcí v běžné školní výuce, neměl by v tomto ohledu nastat problém.

4.1.2 DOUČOVÁNÍ V MALÝCH SKUPINÁCH

Jednou ze základních charakteristik skupinové výuky je podle Skalkové spolupráce jejích členů (1999). I v případě méně početných skupin má doučující prostor pracovat po většinu výuky s žáky individuálně. K dalším výhodám této formy doučování náleží především možnost dětí být v kolektivu se svými vrstevníky, a tímto způsobem si budovat sociální vztahy. Skupinová forma doučování může na jednu stranu účastníky motivovat a zvyšovat tak školní úspěšnost žáka. Avšak na druhou stranu může být toto prostředí pro dítě stresující, pokud se například s ostatními porovnává nebo nemá prostor se projevit kvůli aktivnějším participantům (Hörschlová, 2012).

4.1.3 HROMADNÉ DOUČOVÁNÍ

V minulosti byla pro zefektivnění procesu výuky zavedena tzv. frontální (hromadná) výuka, za jejíhož zakladatele je považován německý pedagog Johan Sturm, který žil v 16. století. Jeho teorie byla poté propracována Janem Amosem Komenským. Tato forma vzdělávání byla však uzpůsobena především pro potřeby průměrných žáků, nebyl zde prostor na individuální přístup. Na počátku 20. století se objevily reformace ve výuce, například koncept individualizované výuky na školách (Vališová, 2007).

V rámci doučování je v České republice využívána hromadná forma výuky především v případě přípravných kurzů na přijímací zkoušky na gymnázia. Kurzy bývají často organizovány školou, ve které bude chtít dotyčný žák pokračovat ve studiu. Hörschlová uvádí jako jednu z výhod právě seznámení žáka s novým prostředím před nástupem na novou školu. „Frontální forma výuky umožňuje gymnáziím připravovat větší množství žáků najednou“ (2012, s. 40). S větším počtem žáků přirozeně klesá možnost učitele na individuální přístup (Hörschlová, 2012).

4.2 PODLE ZPŮSOBU SETKÁNÍ

Doučování podle způsobu setkání lze rozdělit na online doučování probíhající například pomocí telefonického hovoru či na jedné z internetových platforem, a na prezenční formu doučování. Ve většině případů je stále více žádaná prezenční forma vzdělávání (především u žáků základních škol), kdy je předem určené konkrétní fyzické místo setkání.

4.2.1 ONLINE DOUČOVÁNÍ

Z důvodu pandemie Covidu-19, která v České republice propukla na jaře roku 2020, bylo nutné začít zdokonalovat online výuku za pomoci různých technologií (mobilní telefon, tablet, počítač) či online platforem.

Mezi nejznámější online platformy patří virtuální učebna Google Classroom sloužící především k celkovému organizování třídy, předmětů či zadávání úkolů. Dalším příkladem je Microsoft Teams zaměřující se na spolupráci v online prostoru, vytváření souborů a shromažďování témat pro výuku (Kůrka, 2021, s. 12, 16). Tyto virtuální učebny jsou nejvíce využívány v rámci škol, ale mohou pozitivně posloužit i pro online doučování ve větším počtu žáků. Další z možností online výuky jsou videohovory, které se svojí formou mohou nejvíce přiblížit právě prezenční výuce. Jedná se například o Google Meet, Skype či Zoom (Kůrka, 2021, s. 31, 33). Pro online výuku českého jazyka je možno také využít

tzv. virtuální tabule v aplikacích jako Jamboard umožňující připojení více uživatelů k jedné tabuli zároveň. Tvoření různých aktivit pro žáky lektorovi umožňují například aplikace Wordwall a LearningApps.org (Kůrka, 2021, s. 32-39).

Tato „distanční“ forma výuky má stejně jako ostatní formy své výhody i nevýhody. Závislost doučované hodiny na správném fungování technologií a připojení k internetu je možné vnímat jako jednu z nevýhod. Ve své práci se této problematice věnovala Hilgardová, a nahrávky poukázaly na častější problém s průběhem v případě online doučování, ke kterému docházelo z důvodu špatného fungování technologií. Jednou z odpovědí bylo: „může vypadávat zvuk či obraz, někdy se celý přenos takzvaně kousne, jindy počítači dlouho trvá, než načte soubor“ (2020, s. 83). Naopak pro starší žáky může být tato forma vzdělávání výhodná vzhledem k pohodlnosti a průběhu ve známém prostředí. Tuto skutečnost potvrzuje i jedna z dotazovaných studentek: „Vidím asi jedinou výhodu, a to, že jde o distanční kontakt, takže žáci jsou víc v pohodě, protože jsou ve vlastním prostředí“ (Hilgardová, 2020, s. 86).

4.2.2 PREZENČNÍ FORMA DOUČOVÁNÍ

I přes velký rozvoj online doučování, který nastal v posledních letech, je prezenční forma doučování stále žádaná. Tato forma vzdělávání má své benefity především pro mladší žáky základních škol vzhledem k tomu, že jsou s lektorem v přímém kontaktu. Prezenční formu doučování lze uskutečnit individuálně, kdy je přítomen pouze jeden žák a lektor. Další možností je výuka ve skupině více žáků. Doučování může probíhat například v budově jazykové školy nebo jiné instituce, nebo u žáka či lektora doma.

5 SPECIFIKA ČEŠTINY JAKO DRUHÉHO NEBO CIZÍHO JAZYKA

Začlenění jedince s odlišným mateřským jazykem do společnosti je provázáno řadou obtíží. Primární podmínkou méně obtížné integrace do společnosti je porozumění jazyku, ve kterém probíhá komunikace mezi mluvčími. Na změnu prostředí reagují žáci individuálně. Podle Svobodové (2022) se mohou stát netečnými vůči svému okolí, eventuálně se lze setkat s projevy agrese způsobenými pocitem nepochopení. Z důvodu kulturního šoku mohou daní žáci pociťovat frustraci, zmatenost až deprese. V některých případech je možné zaznamenat studijní neúspěšnost způsobenou povětšinou nezájmem, či dokonce rezignací.

Primárně by se měl učitel pokusit o vytvoření zázemí se vzájemným kulturním porozuměním. Výuka jazyka by měla být názorná, a především zaměřena na to, aby žák předávané informace dokázal správně pochopit. V těchto situacích je velmi důležitá neverbální komunikace a vytvoření systému dorozumívání.

Svobodová (2022) upozorňuje na důležitost rodinné a jazykové diagnostiky těchto žáků, při které je zjištěna úroveň daného jazyka dítěte či informace o rodinném zázemí. Pod jazykovou diagnózou se rozumí čtení, psaní, poslech, mluvený projev a porozumění gramatické části jazyka. Doporučuje se ji provádět průběžně v pravidelných intervalech. Na základě těchto nabytých znalostí lze rozhodnout, do jaké třídy bude konkrétní žák umístěn. V praxi se setkáváme se situováním žáků do tříd přiměřených jejich věku, maximálně o rok níže.

Ze stanovené diagnózy následně vychází plánování výuky. Aby bylo možné žáka ohodnotit, je nezbytné stanovení plánu jazykové podpory (PJP), kdy učitel vytyčí reálné kroky pro dané období. Součástí následného postupu je individuální vzdělávací plán (IVP) určující obsah učiva ve všech předmětech. Konkrétní úroveň znalostí pro daný věk žáka stanovuje Společný evropský referenční rámec (SERR). Při budování plánu výuky může být nápomocen Plán pedagogické podpory (PLPP) organizovaný učitelem, případně výchovným poradcem. V současnosti jsou instituce jako pedagogicko-psychologické poradny často zahlceny, proto bývá přínosem, pokud má učitel na škole odborníka věnujícího se poradenské činnosti. Dále může být pedagogům nápomocen asistent pedagoga.

Mezi důležité zásady učení češtiny jako druhého jazyka náleží především empatie ze strany vyučujícího. Svobodová zde doporučuje vcítit se do situace konkrétního žáka a představit si sebe na jeho místě. Vysvětlení dané látky by mělo probíhat názorně s použitím

základní slovní zásoby. Využití třídního kolektivu a práce ve skupinách je pro učitele velmi nápomocné. K dalším zásadám náleží zadávání úkolů s dostatečným předstihem, uzpůsobení nároků učitele a případná pomoc asistenta pedagoga. Je také potřeba pamatovat na sociokulturní odlišnosti³. Příkladem může být Ukrajina, kde funguje systém opačného známkování.

U žáka s OMJ probíhá osvojování jazyka postupně a Svobodová doporučuje jeho používání zejména v kontextu a s využitím pro dítě blízkých témat. Více doporučována bývá výuka volné konverzace, kdy mluví žák samostatně. Druhým typem využívané konverzace je konverzace řízená. Ke zlepšení této části výuky lze využít konverzačního partnera, konverzační hry, záznam pokroku, a především pozitivní práci s chybou. Žáka s OMJ lze zapojit do výuky s pomocí pracovních listů, projektů, slovníku či individuální výuky. Hodnotit je možné jak slovně, tak příslušnou známkou (Svobodová, 2022).

---

³ Z důvodu sociálních odlišností se ve společnosti podle Zachové můžeme setkávat s problémy, jako je odlišný mateřský jazyk, jiné hodnotové systémy, tradice, styly rodičovské výchovy či rozdílné vymezení role muže a ženy v dané společnosti (Zachová, 2017, s. 58).

6 INTEGRACE CIZINCŮ DO ČESKÉ SPOLEČNOSTI

Zájem ze strany „jinojazyčných“ mluvčích o český jazyk v posledních letech postupně zformoval interdisciplinární obor Čeština jako cizí jazyk. „Od akademického roku 2007/2008 se stává součástí bakalářského bohemistického programu na Pedagogické fakultě Západočeské univerzity v Plzni“ (Hrdlička, 2010, s. 16). Aby se předcházelo možným nedorozuměním, Milan Hrdlička odděluje tento obor od velmi blízké disciplíny Češtiny pro cizince, kterou ve své publikaci dále specifikuje jako: „Výuku českého jazyka a dalších komponentů příslušné filologické specializace pro – z našeho pohledu – jinojazyčné mluvčí“ (Hrdlička, 2010, s. 10).

Proces začleňování cizinců do české společnosti je podle Urbánkové (2010, s. 30-32) ovlivňován například sociálním fungováním, životní situací či kvalitou života. Důležitou součástí společenské integrace cizinců tvoří znalost národního jazyka konkrétní země.

6.1 TRVALÝ POBYT V ČESKÉ REPUBLICE

Občané Evropské unie (EU) mohou o povolení k trvalému pobytu požádat především:

- A) po 5 letech nepřetržitého pobytu na území ČR;
- B) po 2 letech nepřetržitého přechodného pobytu v ČR – jako tzv. blízký rodinný příslušník jiného občana EU (Ministerstvo vnitra ČR, 2023).

Znalost jazyka země, ve které se daný jedinec nachází, je nezbytnou součástí pro fungování v běžném životě (hledání nové pracovní pozice, studium, komunikace s ostatními lidmi atd.) a v případě cizinců žádajících o trvalý pobyt v České republice je od roku 2009 nutností (Ošmera, 2009).

Povinnost složení jazykové zkoušky platí pro občany třetích zemí, kteří

- A) žádají o trvalý pobyt po letech pobytu v ČR, nebo
- B) jsou držiteli modré karty EU.

Cena této zkoušky z českého jazyka od 1. 1. 2024 činí 3 200 Kč a je rozdělena na dvě hlavní části: písemnou a ústní. V první části je žadatel o trvalý pobyt testován ze základních dovedností, mezi které lze zařadit čtení, psaní a poslech. V rámci ústní části se hodnotí komunikační dovednost a schopnost odpovídat na otázky či reagovat na vyvolané

situace. Trvalý pobyt poskytuje cizincům mnoho výhod a práv jako například možnost volit v komunálních volbách či využívat pomoc českého sociálního systému. Nutností pro splnění podmínek k umožnění trvalého pobytu cizinců je složení zkoušky z českého jazyka. V minulosti probíhaly pouze náhodné kontroly jazykových dovedností cizinců na úřadech, ale od roku 2009 byla ministerstvem vnitra v tomto ohledu nastavena jasná pravidla. „Jednoznačným přínosem je zlepšení znalosti českého jazyka cizinců, což má velmi významný přínos pro lepší integraci cizinců v České republice. Jazyková vybavenost je klíčovým faktorem soužití a lepšího poznání kultur a je nezbytná pro každodenní život“ (Ošmera, 2009, s. 2). „Vláda ČR schválila novelu zákona o pobytu cizinců v ČR, jejíž součástí bylo i zavedení povinnosti složit zkoušku z češtiny na úrovni A1 pro žadatele o trvalý pobyt, 1. září 2008. Tato zkouška je vyžadována od ledna 2009“ (Ošmera, 2009, s. 3). Podle aktuálních informací je od 1. 9. 2021 vyžadována jazyková zkouška již na úrovni A2.

Žadatelé o trvalý pobyt se mohou na jazykovou zkoušku z českého jazyka připravovat v rámci jazykových kurzů probíhajících napříč všemi kraji v ČR. Organizací těchto kurzů se zabývají Centra na podporu integrace cizinců či nevládní neziskové organizace (Národní pedagogický institut, 2023).

6.2 ZÍSKÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ

„1. ledna 2014 nabývá účinnosti zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), který upravuje způsoby nabývání a pozbývání státního občanství České republiky.“ Udělení státního občanství je možné v případě prokázání znalosti českého jazyka, ústavního systému ČR a českých reálií.

Jazyková zkouška za účelem získání českého státního občanství je tvořena zkouškou z českých reálií a z českého jazyka. Pro splnění těchto zkoušek je nutné dosáhnout jazykové úrovně B1 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SEERR)⁴. „Rozsah znalosti českých reálií odpovídá rozsahu znalosti základního vzdělávání podle Rámcového

---

⁴ „Poskytuje obecný základ pro vypracovávání jazykových sylabů, směrnic pro vývoj kurikul, zkoušek, učebnic atd. V úplnosti popisuje, co se musí studenti naučit, aby užívali jazyka ke komunikaci, a jaké znalosti a dovednosti musí rozvíjet, aby byli schopni účinně jednat. Popis se rovněž týká kulturního kontextu, do něhož je jazyk zasazen“ (MŠMT, 2021).

vzdělávacího programu (RVP) pro základní vzdělávání s přesahy ke znalostem nezbytným pro každodenní život dospělého občana.“

Zkouška zaměřená na český jazyk je rozdělena na část písemnou a ústní jako tomu bylo v případě jazykové zkoušky pro cizince žádající o trvalý pobyt v ČR. „Písemná část prověřuje dovednosti čtení s porozuměním, poslech s porozuměním a psaní. Po písemné části následuje ústní část zkoušky, která prověřuje dovednost mluvení“ (Národní pedagogický institut, 2023).

6.3 PŘÍNOS CIZINCŮ PRO ČESKOU REPUBLIKU

Přítomnost cizinců na území České republiky přináší nové dovednosti a zkušenosti, které napomáhají ke zlepšení české ekonomiky a společnosti. „Tento trend se stane v budoucnu ještě výraznějším, jelikož s rostoucí kulturní otevřeností a vzrůstající vzdělaností české společnosti bude vzrůstat i ochota a schopnost integrace cizinců“ (Drahozal, 2006, s. 11).

Obecně lze říci, že populace ČR stárne, neboť pozorujeme demografický trend nízké porodnosti a zároveň se prodlužuje střední délka života. Tento problém se poté může v budoucnu projevit nedostatkem pracovní síly, který by měl negativní vliv na důchodový systém. Z tohoto důvodu mají cizinci vliv na českou společnost i z pohledu demografického a sociálního. „Česká republika potřebuje imigraci ve větší míře z hlediska stability důchodového systému, především těch cizinců, kteří mají zájem o dlouhodobý pobyt, o usídlení se u nás a jsou ochotni se integrovat do naší společnosti spolu se svými rodinnými příslušníky. Přesto bude imigrace cizinců jen zmírňovat dopady současného demografického trendu.“ Přínosem cizinců je celkové obohacení české společnosti v oblasti jazyka či kultury (Drahozal, 2006, s. 12).

7 MOŽNOSTI DOUČOVÁNÍ ŽÁKŮ-CIZINCŮ V PLZNI

7.1 NEZISKOVÉ ORGANIZACE

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (RVNNO) rozděluje neziskové organizace na státní a nestátní.

- „Státní (vládní, veřejné) neziskové organizace (SNO) se podílejí na výkonu veřejné správy na úrovni státu, regionu či obce“ (Běhounková, 2011, s. 31).
- Nestátní (nevládní, občanské, soukromé) neziskové organizace (NNO) mají v české společnosti mnoho funkcí. V rámci občanského sektoru demokratické společnosti rozlišuje Salamon (1999) 5 základních funkcí těchto organizací, mezi které patří například: funkce ochrany práv a sociální změny, školící funkce či komunikativní (Běhounková, 2011, s. 32).

7.1.1 STÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE

7.1.1.1 Ústav jazykové přípravy Západočeské univerzity v Plzni

Dalším místem věnujícím se přípravě cizinců na jazykové zkoušky je Ústav jazykové přípravy (UJP) Západočeské univerzity v Plzni. Toto pracoviště je považováno „za nedílnou součást vysokoškolské instituce, která je integrována do evropského vzdělávacího prostoru a ctí demokratické a akademické hodnoty. UJP podporuje technické, přírodovědné, humanitní, zdravotnické a umělecké obory pěstované na univerzitě v oblastech jazykového vzdělávání. UJP zároveň působí v České republice ve spolupráci s dalšími vzdělávacími institucemi, soukromým sektorem a veřejnou správou a v mezinárodním prostředí ve spolupráci se vzdělávacími a kulturními institucemi, stejně jako se zahraničními zastupitelskými úřady“ (Výroční zpráva, 2023). V Ústavu založeném již roku 2008 probíhá výuka až 9 jazyků za pomoci moderních metod a jedním ze zaměření je čeština pro cizince (Ústav jazykové přípravy).

7.1.1.2 Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky

V Plzni se nachází Krajské centrum vzdělávání a jazyková škola se zaměřením na vzdělávání učitelů, kde probíhají jazykové kurzy, pomaturitní studium nebo přípravy na státní jazykové zkoušky jako součást kurzu češtiny pro cizince.

V rámci ročního kurzu češtiny pro cizince probíhá „intenzivní výuka českého jazyka s dotací 1 100 hodin v průběhu jednoho školního roku (září-červen). Cílem kurzu je příprava na studium na české střední škole a její úspěšné dokončení. Kurz je určen mladým migrantům, kteří mají dokončenou základní školu a rádi by studovali střední školu v ČR, ale jejich jazyková úroveň pro zahájení a úspěšné dokončení studia na střední škole je nedostatečná (tj. úroveň A0, A1)“ (Krajské centrum vzdělávání, 2024).

7.1.1.3 Určené základní školy v Plzeňském kraji

Tyto školy poskytující bezplatnou jazykovou přípravu cizincům jsou vybrány krajským úřadem, jenž se poté stará o jejich financování, a následně jsou zařazeny na seznam určených škol v daném kraji. Tato školská zařízení musí pro tento „status“ splňovat několik pravidel:

- Musí do nich docházet minimálně 5 žáků-cizinců.
- „Musí zde být personální a prostorové předpoklady k vytvoření skupiny pro jazykovou přípravu dle §20 školského zákona (prezenčně nebo distančně).“

Nárok na bezplatnou jazykovou přípravu mají „pouze nově příchozí žáci-cizinci, kteří plní povinnou školní docházku v ČR po dobu kratší než 12 měsíců.“ Doporučený rozsah výuky se pohybuje od 100 do maxima 200 hodin v závislosti na jazykové úrovni daného žáka-cizince. „Rozsah výuky se určuje vždy pro celou výukovou skupinu. Stanoví se podle žáka/žákyně s největším rozsahem podpory ve skupině (tj. s nejnižší úrovní jazyka).“ Tato forma podpory může být poskytována maximálně v rámci 10 měsíců a není omezena na začátek a konec školního roku (Inkluzivní škola.cz, 2023).

Na webu Plzeňského kraje lze nalézt přehledný seznam určených škol v každém kraji. V Plzeňském kraji počet určených škol činí 65. Nejen těmto školám je poskytována metodická podpora skrze krajská centra podpory Národního pedagogického institutu ČR (viz Příloha č. 1). Dále jsou určeným školám zpřístupněny vzdělávací programy či bezplatné tlumočnické služby (Plzeňský kraj, 2022).

7.1.2 MEZINÁRODNÍ LETNÍ JAZYKOVÁ ŠKOLA

V roce 1990 byla tato letní jazyková škola se zaměřením na vzdělávání v rámci Plzeňského kraje založena Evou Valentovou, a i dnes se jedná o velmi významnou a navštěvovanou akci pořádanou Západočeskou univerzitou v Plzni (Mezinárodní letní jazyková škola, 2024).

Mezinárodní letní jazyková škola ve svém programu nabízí výuku cizích jazyků jako například angličtinu, francouzštinu či italštinu, dále kurzy pro děti a kurz češtiny pro cizince. Výuka je poté doplněna o odpolední doprovodný program, kdy se v minulém roce jednalo o aktivity jako návštěva plzeňské zoologické zahrady, historická prohlídka města či sportovní aktivity (Odpolední program, 2023).

„Nejvěrnějším účastníkem Mezinárodní letní jazykové školy je Dr. Charles Hall, dr. h. c. z University of Memphis, Tennessee (USA), který se jako lektor a koordinátor skupiny amerických studentů účastní MLJŠ každý rok od jejího vzniku. V listopadu 2007 mu byl udělen čestný titul dr. h. c. (*doctor honoris causa*) Západočeské univerzity v Plzni“ (Mezinárodní letní jazyková škola, 2024).

7.1.3 NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE ZABÝVAJÍCÍ SE VZDĚLÁVÁNÍM CIZINCŮ V PLZNI

7.1.3.1 Centrum pro integraci cizinců (CIC)

V rámci tohoto občanského sdružení fungujícího již od roku 2003 je umožněna pomoc cizincům žádajících o různé druhy pobytu v České republice. Činnost těchto center lze podle Běhounkové (2011) rozdělit do 3 částí:

- Sociální poradenství
- Vzdělání (kurzy pro cizince, vzdělávání lektorů)
- Dobrovolnické programy

„Integrační centra působí již ve všech krajích, díky čemuž mají cizinci zajištěn rovný přístup k integračním službám a ke kvalifikované integrační podpoře po celé ČR. Centra plní funkci regionálních informačních středisek a nabízejí cizincům spektrum integračních služeb, mezi které patří zejména poskytování právního a sociálního poradenství či pořádání jazykových a sociokulturních kurzů“ (Národní pedagogický institut, 2023).

Centrum na podporu integrace cizinců pro Plzeňský kraj se nachází v Plzni. Mezi nabízené služby organizace spadá například právní, sociální, psychosociální poradenství či možnost kurzu českého jazyka.

7.1.3.2 Diecézní charita Plzeň

Charita Česká republika zaštiťuje osm diecézních charit, jednou z nich je Diecézní charita Plzeň. „Charita Česká republika (CHČR) je právnickou osobou církví

a náboženských společností, je registrované podle zákona č. 3/2002 Sb. V Plzni zahájila svou činnost v roce 1993.“

Poradna pro cizince a uprchlíky funguje v Plzeňském a Karlovarském kraji od 90. let minulého století. Služby této organizace lze rozdělit na ambulantní (poradenství v kanceláři) a terénní, kdy je cizincům umožněna pomoc například při návštěvě úřadu. Poskytované služby jsou zaměřeny převážně na poradenství, a to jak v oblasti sociální, tak i zdravotní nebo vzdělávací (Běhounková, 2011, s. 61-62).

V rámci vzdělávání tato organizace poskytuje bezplatné kurzy českého jazyka, jenž „jsou financovány z rozpočtu statutárního města Plzeň prostřednictvím Oboru sociálních služeb Magistrátu města Plzně.“ Kurzy jsou určené pro začátečníky, pokročilé, seniory i mladší jedince (Diecézní charita Plzeň, 2024).

7.2 JAZYKOVÉ ŠKOLY V PLZNI ZABÝVAJÍCÍ SE VZDĚLÁVÁNÍM CIZINCŮ

7.2.1 JAZYKOVÁ ŠKOLA POPULO

V této jazykové škole se lektori zaměřují na výuku všech předmětů probíhajících na základních a středních školách. Žákům a studentům pomáhají s přípravou na nadcházející testy nebo přijímací zkoušky. Pod záštitou jazykové školy funguje Metodické centrum starající se o „kvalitu výuky, pomáhá v nastavení cílů výuky, volbě metod, výukových materiálů, ale také při komunikaci lektora se studentem.“

Jazyková škola Populo v rámci neziskové činnosti poskytuje doučování zdarma v případě dětí žijících ve znevýhodněných sociálních podmínkách, jakými jsou např. dětské domovy.

Jazyková škola nabízí prezenční i online formu doučování, výuku školních předmětů, jazyků a připravuje studenty na zkoušky.

Nabídka kurzů pro cizince je následující:

- individuální kurz češtiny,
- přípravné kurzy pro splnění Certifikované zkoušky z češtiny pro cizince (CCE),
- individuální příprava ke zkoušce pro žadatele o trvalý pobyt,
- přípravný kurz ke zkoušce z českého jazyka za účelem udělení státního občanství,
- letní kurz českého jazyka (Škola Populo, 2024).

7.2.2 JAZYKOVÁ ŠKOLA STREJC

V Jazykové škole Strejc lze podle aktuálních informací z února 2024 studovat až 17 cizích jazyků, mezi kterými je i čeština pro cizince. Momentálně však pro tento jazyk nejsou naplánovány žádné skupinové lekce, žák zde může využít pouze soukromé hodiny českého jazyka. Soukromá výuka probíhá jak prezenčním způsobem, tak i pohodlně z domova online formou (Jazyková škola Strejc, 2019).

7.2.3 JAZYKOVÁ ŠKOLA LVICE

Jazyková škola Lvice nabízí výuku angličtiny, němčiny, francouzštiny, ruštiny, rumunštiny, češtiny a konverzaci ve vietnamském jazyce jako novinku. Některé z těchto kurzů jsou vyučovány online formou. Jedná se o vzdělávání skupinové, individuální či firemní. V této jazykové škole probíhají i přípravné kurzy na jazykové zkoušky z anglického (Cambridge English) a německého jazyka (Österreichisches Sprachdiplom Deutsch). V rámci skupinové výuky českého jazyka, který je určen jak pro začátečníky, tak pro pokročilé mluvčí, se zde zaměřují na přípravu k maturitě či doučování školního učiva z českého jazyka (Jazyková škola Lvice, 2024).

7.2.4 JAZYKOVÁ ŠKOLA GRAFIA

Na rozdíl od výše zmíněných jazykových škol se Grafia věnuje vzdělávání dospělých a pořádá především různé firemní a skupinové kurzy. V nabídce však nechybí ani ty individuální. Kromě kurzů angličtiny, němčiny či ruštiny, zde nalezneme i češtinu pro cizince.

Za hlavní cíle Jazykové školy Grafia lze vytyčit tyto:

- Zlepšit komunikační schopnosti účastníků
- Motivovat účastníky k větší osobní aktivitě
- Pomoci najít účastníkům vlastní schopnosti, které napomohou výkonu profese
- Připravit účastníky na jednání s partnery a zákazníky
- Stmelit pracovní kolektivy a týmy (Grafia, 2012).

7.3 DOBROVOLNÍCI

„Dobrovolník je člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti“ (Tošner, 2002). I v případě dobrovolnické činnosti je za potřebí jistá dávka profesionality a především

organizovanost, kterou zajišťuje koordinátor. Do jeho náplně práce spadá například výběr dobrovolníků a jejich následné zaučení, propagace dané organizace či starání se o administrativu (Končítíková, 2018, s. 24).

7.3.1 META

Tato nezisková organizace pomáhá cizincům v oblasti vzdělávání a hledání pracovních příležitostí již od roku 2004. Svou podporu směřuje i k pedagogů například pořádáním seminářů, workshopů či poskytováním materiálů do výuky. Hlavním sídlem organizace je město Praha, kde jsou pořádány právě kurzy pro cizince, na webových stránkách lze však nalézt i jazykové kurzy online. „Nabízí širokou škálu aktivit pro veřejnost, snaží se napomáhat rozvoji otevřeného dialogu a porozumění mezi cizinci a většinovou společností“ (Končítíková, 2018, s. 33).

Kromě jazykových kurzů probíhají v rámci organizace i hodiny doučování, které jsou vedeny právě dobrovolníky a mohou se uskutečnit v prostorách METY nebo v online prostoru. Cílem doučování je vylepšení školní úspěšnosti žáků-cizinců jak v českém jazyce, tak ostatních školních předmětech. „Dobrovolník může mimo jiné poskytovat podporu v přípravě na různé zkoušky, přijímačky či maturitu“ (META, 2022).

7.3.2 TADY A TEĎ

Podpora od Magistrátu města Plzně i v minulém roce umožnila Projekt „Dobrovolníkem TADY A TEĎ 2023“, jenž vznikl na podporu dobrovolníků a dobrovolnic z neziskové organizace TADY A TEĎ. Hlavní cíl tohoto konkrétního projektu spočíval ve vedení dobrovolníků podle osvědčených metod a v zaměření se na větší profesionálnost dobrovolnického odvětví pomoci. Organizace bude do budoucna pořádat supervizní a kazuistická setkání, která budou věnována konkrétním případům z praxe při spolupráci s klienty spadající pod Podporu vzdělávání a program Mentoring.

Dalším projektem této organizace v minulém roce byl projekt „DOUČOVÁNÍ TADY A TEĎ 2023“, jenž pomohlo zrealizovat Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Zároveň se stal součástí výzvy Na podporu doučování žáků se sociálním znevýhodněním pro nestátní neziskové organizace v kalendářním roce 2023, o jejíž financování se postarala Evropská unie (TADY A TEĎ, 2023).

8 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

V této práci byla využita výzkumná metoda dotazníku pro učitele základních škol v Plzni. Cílem výzkumu bylo získání širšího povědomí o tématu doučování cizinců v tomto městě, míře jeho využití žáky-cizinci a zjistit, jak jsou s touto problematikou obeznámeni učitelé na základních školách. Uvědomujeme si, že kvůli nízkému počtu respondentů nelze z dostupných výsledků dotazníku vyvozovat obecnější závěry.

Dotazník (viz Příloha č. 2) byl sestavován v programu Google formulář a následně distribuován na volně dostupné emailové adresy co největšího počtu učitelů na základních školách v Plzni. Celkový počet respondentů v dotazníkovém šetření činí 27, a proto není možné výsledky vnímat v obecné platnosti.

Dotazník obsahuje celkem 24 otázek, z nichž otázky 18 a 23 byly otevřené a sloužily k doplnění konkrétních zkušeností učitelů k dané problematice doučování žáků-cizinců. Otázky 19 a 24 k dobrovolnému doplnění e-mailové adresy pro zpětnou vazbu v dotazníkovém šetření. Začátek a konec dotazníku byl společný pro všechny respondenty, ale od 7. odpovědi se dotazník rozděluje na 2 větve v závislosti na odpovědi respondentů.

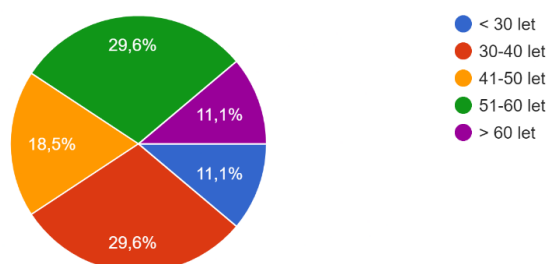
8.1 ANALÝZA DOTAZNÍKU

Následuje podrobný popis a analýza dotazníku, ve kterém se nachází otázky v totožném znění, jak byly respondentům předkládány.

1. Vaše věková skupina

- Z 27 respondentů byla nejvíce zastoupeny věkové skupiny 30-40 let a 51-60 (každá po 8 respondentech), poté skupina 41-50 let (5 respondentů) a se stejným zastoupením skupiny <30 a >60 (v každé 3 respondenti).

1. Vaše věková skupina:
27 odpovědí

2. Na které základní škole v Plzni učíte?

- „Město Plzeň je zřizovatelem 26 základních škol, součástí 6 z nich je i mateřská škola“ (Město Plzeň, 2024). Do dotazníkového řízení se celkově zapojilo 12 základních škol.

3. Tato základní škola v oblasti vzdělávání žáků-cizinců (kurzy pro žáky/učitele):

Spolupracuje se ZČU

Spolupracuje s jinou organizací vzdělávající žáky-cizince

Nespolupracuje s žádnou organizací ani univerzitou

Jiné...

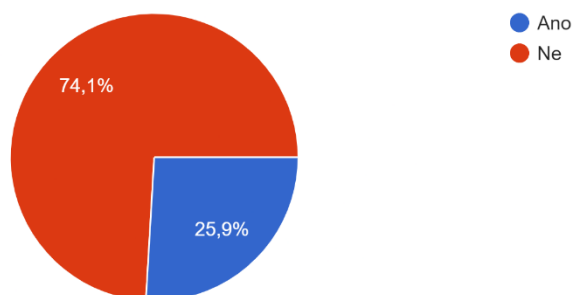
- Ze získaných odpovědí v této otázce vyplývá, že v rámci jedné základní školy nemají učitelé shodné informace a z tohoto důvodu jsou výsledky nejednoznačné. 10 respondentů z 8 různých škol odpovědělo, že nespolupracují s žádnou organizací ani univerzitou, avšak jiní respondenti z totožných 4 škol sdělili, že spolupracují s univerzitou či jinou organizací. Jeden z respondentů dodal: *„Osobně nespolupracuji, kolegové asi spolupracují.“*
- 8 respondentů z 5 různých škol uvedlo, že spolupracují se Západočeskou univerzitou.
- 4 respondenti ze 4 různých škol potvrdili spolupráci s jinou organizací vzdělávající žáky-cizince.
- 1 respondent odpověděl, že jeho základní škola spolupracuje s NIDV (Národní institut pro další vzdělávání). Tato organizace již dnes neexistuje.
- 3 respondenti ze 3 různých škol odpověděli, že výuku poskytují vyučující na jejich škole. Jeden z respondentů dodal: *„Naše škola zajišťuje výuku předmětu Jazyková příprava v rozsahu 100 hodin na žáka.“*

4. Nabízí Vaše škola možnosti soukromého doučování pro žáky-cizince nad rámec podpůrných opatření?

- V tomto případě z 27 respondentů odpovědělo 20 (74,1 %) „NE“ a 7 (25,9 %) „ANO“.

4. Nabízí Vaše škola možnosti soukromého doučování pro žáky-cizince nad rámec podpůrných opatření?

27 odpovědí

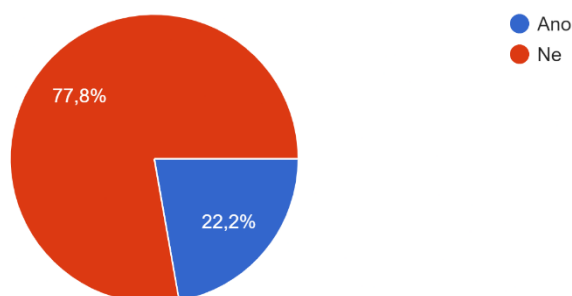

5. Nabízí Vaše škola kurzy/doučování českého jazyka nad rámec podpůrných opatření?

- Z 27 respondentů odpovědělo 21 (77,8 %) „NE“ a 6 (22,2 %) „ANO“.

5. Nabízí Vaše škola kurzy/doučování českého jazyka nad rámec podpůrných opatření?

27 odpovědí

6. Kolik žáků-cizinců je v každé konkrétní třídě, ve které učíte? (příklad: 1.A-5, 3.C-2)

- Na tuto otázku někteří respondenti odpověděli nepřesně či nerozuměli otázce, a to se mohlo projevit ve výsledcích dotazníkového šetření.
- Ve škole A lze z dostupných výsledků předpokládat, že se na dané základní škole nachází ve třídě pouze 1 žák-cizinec.
- Ve škole B učí 3 respondenti ze 4 v 10 třídách s celkovým počtem žáků-cizinců 28. Na jednu třídu by tak průměrně připadli přibližně 3 žáci. Do tříd podle výsledků dochází žáci-cizinci v rozmezí od 1 do 6 žáků. 1 ze 4 respondentů ze školy B

do dotazníku sdělil: „*Nerozumím otázce. Učím skupinu sloučenou a několika ročníků a tříd. Neučím pouze v jedné třídě*“ (totožný respondent odpovídal i za školu C, proto u ní nejsou podrobnější výsledky).

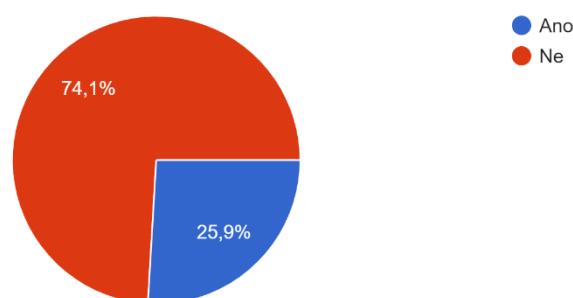
- Ve škole D učí 3 respondenti ve 12 třídách (jeden z údajů 4. respondenta je matoucí, neboť zde není jasné, jestli se jedná o jednu třídu nebo celkový počet žáků, a proto tento údaj do vyhodnocení nezahrneme). V těchto 12 třídách se celkově nachází 40 žáků-cizinců, průměrně jsou tedy v jedné třídě takoví žáci 3. Počet žáků se v každé třídě pohybuje od 2 do 7.
- V případě školy E odpovídali 3 respondenti, z nichž 1 nevyučoval žádného žáka cizince. Další 2 respondenti mezi sebou učí 9 tříd s celkovým počtem žáků-cizinců 25. Průměrně tedy připadá na jednu třídu 3 žáci-cizinci.
- Ve škole F 1 respondent učí v 6 třídách s celkovým počtem žáků-cizinců 12. Průměrně jsou tedy v každé třídě 2 žáci-cizinci.
Ve škole G odpovídali na dotazník 2 respondenti, avšak v obou případech se setkáváme s nejasnými informacemi jako například: „*Nedokážu spočítat. Průměr 2-3 na třídu.*“
- Ve škole H ze 2 respondentů uvádí přesné údaje pouze 1 respondent, který učí v 5 třídách s celkovým počtem žáků-cizinců 17. Průměrně se nachází v těchto třídách 3 žáci-cizinci.
- Ve škole CH odpovídali 4 respondenti, avšak u 2 z nich se opět setkáváme s nejasným sdělením informací. Není jasné kolik žáků-cizinců je v jedné konkrétní třídě: „*V každé třídě 4-6.*“ 2 respondenti, kteří sdělili přesné informace, uvádějí, že vyučují dohromady v 5 třídách s celkovým počtem 17 žáků-cizinců. Průměrně se tedy jedná o 3 žáky-cizince v jedné třídě.
- Ve škole I 1 respondent uvádí, že učí ve 2 třídách s celkovým počtem žáků-cizinců. V první třídě 8 a ve druhé 14 žáků-cizinců.
- Ve škole J vyučuje 1 respondent 2 třídy, kde je v první třídě 5 žáků-cizinců a ve druhé 6.
- Ze školy K se zapojil do dotazníkového šetření pouze 1 respondent, který v tomto případě uvedl, že nevyučuje žádného žáka-cizince.

7. Víte, jestli Vaši žáci-cizinci využívají soukromé doučování?

- Z 27 respondentů odpovědělo 20 (74,1 %) „NE“ a 7 (25,9 %) „ANO“.

7. Víte, jestli Vaši žáci-cizinci využívají soukromé doučování?

27 odpovědí

8.2 VĚTEV A) POKUD RESPONDENT ODPOVĚDĚL NA OTÁZKU Č. 7 „ANO“

Z celkového počtu respondentů (27) odpovědělo „ANO“ na 7. otázku 7 respondentů.

8. Kolik celkem žáků-cizinců ze tříd, které učíte, využívá soukromé doučování českého jazyka?

- Z celkového počtu 7 respondentů v této části dotazníkového šetření:
- 3 respondenti odpověděli, že soukromé doučování českého jazyka využívají 2 žáci-cizinci.
- 1 respondent uvedl, že soukromé doučování českého jazyka využívá 1 žák-cizinec.
- 1 respondent sdělil, že soukromé doučování českého jazyka celkem využívá 7 žáků-cizinců.
- 1 respondent uvedl, že soukromé doučování českého jazyka využívají 3 žáci-cizinci.
- 1 respondent sdělil, že soukromé doučování českého jazyka nevyužívá žádný z jeho žáků-cizinců.

9. Kolik žáků-cizinců z Vašich tříd celkem využívá individuální formu soukromého doučování?

- Z celkového počtu 7 respondentů v této části dotazníkového šetření:
- 4 respondenti odpověděli, že v jejich případě využívají individuální formu soukromého doučování 2 žáci-cizinci.
- 2 respondenti uvedli, že žádný žák-cizinec v jejich případě nevyužívá individuální formu soukromého doučování.

- 1 respondent uvedl, že 1 žák-cizinec využívá individuální formu soukromého doučování.

10. Kolik žáků-cizinců z Vašich tříd využívá soukromé doučování ve skupinách?

6 respondentů odpovědělo, že nikdo z jejich žáků-cizinců nevyužívá soukromé doučování ve skupině

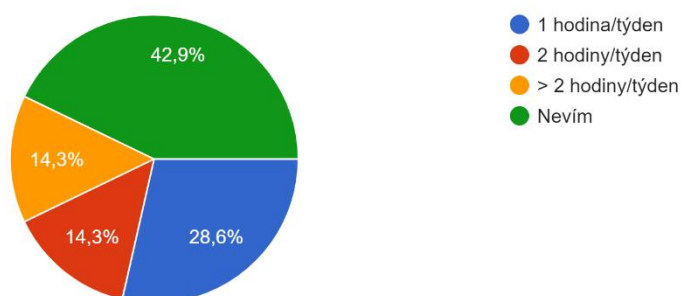
- 1 respondent uvedl, že celkový počet žáků-cizinců využívajících soukromé doučování ve skupinách je 20.

11. Pokud žáci-cizinci docházejí na soukromé doučování ČJ, jaká je přibližná časová dotace?

- 3 respondenti odpověděli, že neví, jaká je přibližná časová dotace docházení žáků-cizinců na soukromé doučování ČJ.
- 2 respondenti odpověděli, že přibližná časová dotace je 1 hodina/týden.
- 1 respondent sdělil, že přibližná časová dotace se pohybuje kolem 2 hodin/týden.
- 1 respondent vybral odpověď s časovou dotací více než 2 hodiny/týden.

11. Pokud žáci-cizinci docházejí na soukromé doučování ČJ, jaká je přibližná časová dotace?

7 odpovědí

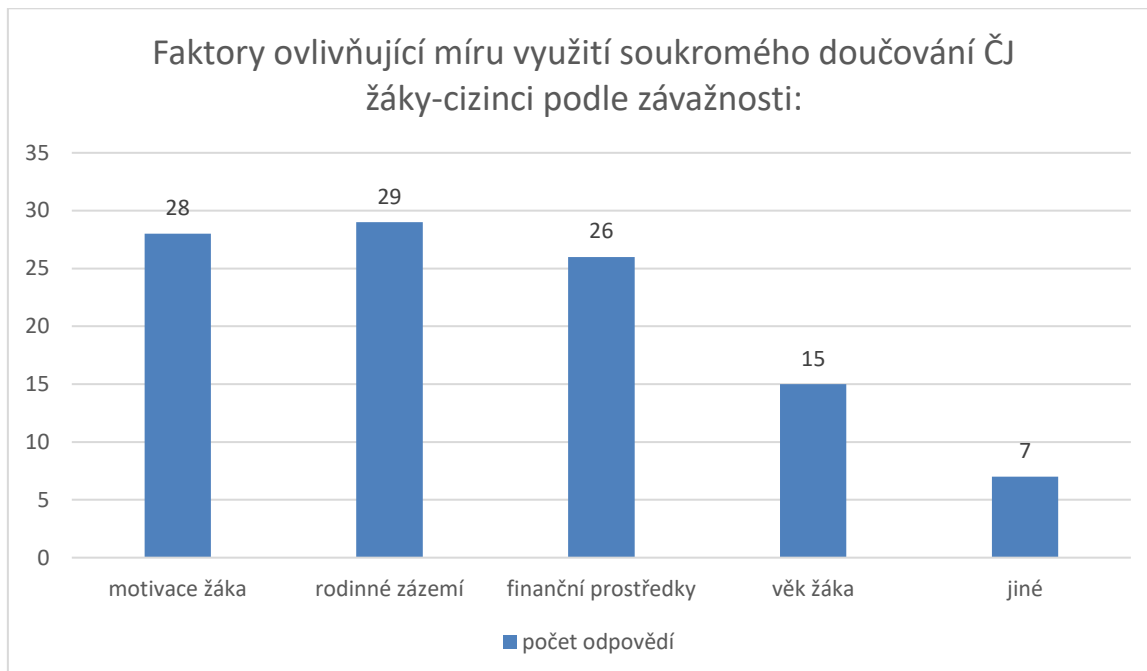

12. Seřad'te faktory ovlivňující míru využití soukromého doučování ČJ žáky-cizinci podle závažnosti:

- Motivace žáka
- Rodinné zázemí
- Finanční prostředky
- Věk žáka

Jiné...

- Nejvíce respondentů ve svých odpovědích označilo „rodinné zázemí“ jakožto faktor s největší závažností a „věk žáka“ jako faktor nejméně ovlivňující míru využití soukromého doučování ČJ žáky cizinci.

13. Pokud jste u předchozí otázky přidělili vyšší hodnotu než 1 k možnosti "jiné", uveďte prosím, které další faktory podle Vás ovlivňují míru využití soukromého doučování ČJ žáky-cizinci?

- Žádný z respondentů neuvedl u možnosti „jiné“ vyšší hodnotu než 1.

14. Seřad'te subjekty podle četnosti zapojení do soukromého doučování ČJ Vašich žáků-cizinců:

Jazykové školy

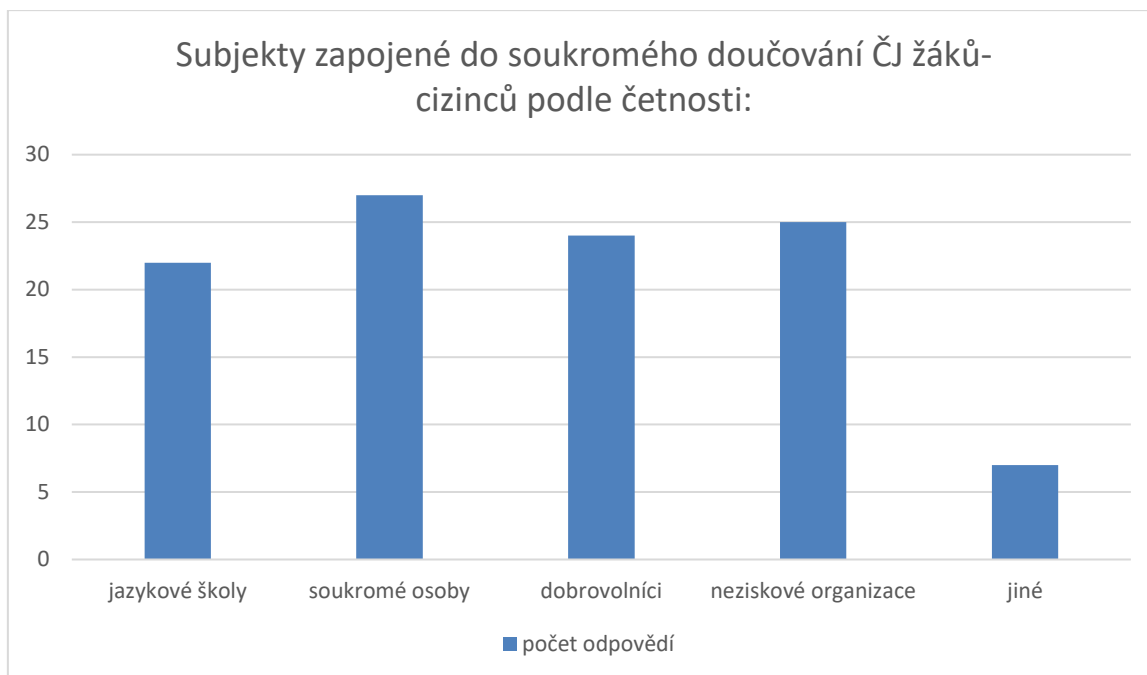
Soukromé osoby

Dobrovolníci

Neziskové organizace

Jiné...

- V tomto případě se podle respondentů nejvíce zapojují „soukromé osoby“ do soukromého doučování ČJ žáků-cizinců a nejméně se jedná o „jazykové školy“.

15. Pokud jste u předchozí otázky přidělili vyšší hodnotu než 1 k možnosti "jiné", uveďte prosím, které další subjekty jsou podle Vás zapojeny do soukromého doučování ČJ Vašich žáků-cizinců?

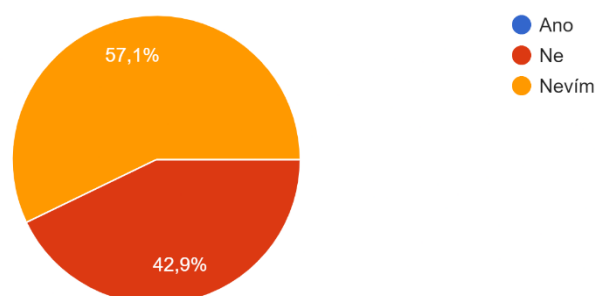
- Žádný z respondentů neuvedl u možnosti „jiné“ vyšší hodnotu než 1.

16. Využívají Vaši žáci-cizinci možnost soukromého doučování ČJ online?

- 4 respondenti na 16. otázku odpověděli „NEVÍM“ a 3 „NE“.

16. Využívají Vaši žáci-cizinci možnost soukromého doučování ČJ online?

7 odpovědí

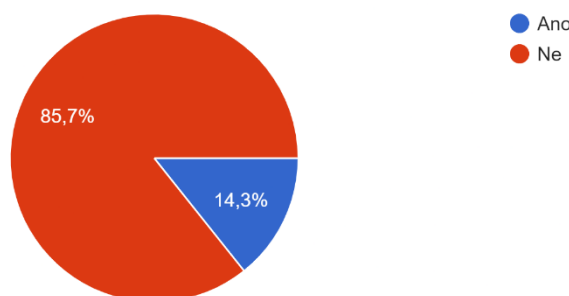

17. Spolupracujete nějakým způsobem se soukromým doučovatelem Vašich žáků-cizinců?

- Z celkového počtu 7 respondentů 6 odpovědělo na otázku, zda spolupracují se soukromým doučovatelem svých žáků „NE“ a pouze jeden „ANO“

17. Spolupracujete nějakým způsobem se soukromým doučovatelem Vašich žáků-cizinců?

7 odpovědí

18. Zde máte možnost se s námi podělit o Vaše zkušenosti, připomínky či postřehy týkající se soukromého doučování žáků-cizinců:

- *„Většinou nemají zájem o nabízené možnosti, stojí hodně času a přemlouvání a přesvědčování rodičů k tomu, že je doučování potřeba a že to jejich dítěti prospěje. Většinou ani rodiče nerozumí dobře česky.“*

8.3 VĚTEV B) POKUD RESPONDENT ODPOVĚDĚL NA OTÁZKU Č. 7 „NE“

Připomínáme znění otázky 7: Víte, jestli Vaši žáci-cizinci využívají soukromé doučování? Z celkového počtu respondentů (27) odpovědělo na 7. otázku „NE“ 20 respondentů, kteří byli v dotazníku poté přímo přesměrováni na otázku č. 20. Respondenti měli možnost zaškrtnout více než 1 odpověď.

19. Pokud jste v minulé otázce odpověděli „NE“, bylo tomu tak protože:

- Žáci mi nesdělují tyto informace.
- Nejsme s rodiči v bližším kontaktu.
- Doučování řešíme na naší škole.
- Není to má povinnost.
- Jiné...

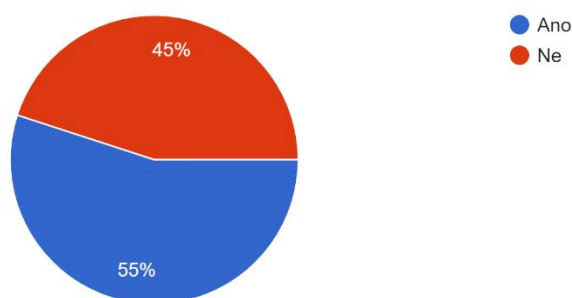
- V tomto případě byla nejčastější odpovědí „žáci mi nesdělují tyto informace“ s celkovým počtem 11 hlasů.
- Nejméně často respondenti vybrali odpověď „nejsme s rodiči v bližším kontaktu“ s pouze 2 hlasy.
- 3 respondenti přidali svůj komentář k možnosti „jiné“:
 „Vím pouze o těch, které učím v rámci povinných podpůrných opatření“
 „Žáci mají velkou podporu ve škole.“
 „Učíme několik hodin ČJ v tandemu, tyto věci řeší učitel, který tam má více hodin ČJ.“

20. Považujete za důležité tyto informace o svých žácích vědět?

- 11 respondentů odpovědělo „ANO“ a 9 odpovědělo „NE“.

9. Považujete za důležité tyto informace o svých žácích vědět?

20 odpovědí

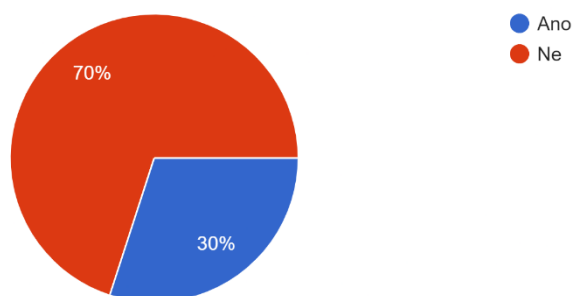

21. Absolvovali jste nějaké školení týkající se tohoto tématu?

- 14 respondentů odpovědělo „NE“ a 6 respondentů odpovědělo „ANO“.

10. Absolvovali jste nějaké školení týkající se tohoto tématu?

20 odpovědí

22. Zde máte možnost se s námi podělit o Vaše zkušenosti, připomínky či postřehy týkající se soukromého doučování žáků-cizinců:

- *„Je to náročné přizpůsobit doučování na míru jednotlivci, hlavně pokud se jedná o jazyk, který je diametrálně odlišný (doučoval jsem Mongolce).“*
- *„Vítala bych větší snahu žáků a rodičů naučit se česky, připadá mi, že jim pomoc někdy takřka vnucujeme.“*
- *„Myslím, že se cizincům věnujeme natolik zevrubně, že nepotřebují další doučování. Byli by i přetížení.“*
- *„Rozhodně by se výuka češtiny, mimo školu u těchto dětí měla zvýšit.“*

DISKUZE

O zajímavosti tématu soukromého doučování cizinců ve světě vypovídá množství doložených zahraničních zdrojů a značný počet zpracovávaných bakalářských a diplomových prací v ČR svědčí o tom, že toto téma oslovuje i studenty na našich vysokých školách. Potvrzuje se tak vysoký zájem mladé generace budoucích učitelů, avšak setkáváme se zde s problémem přenesení této diskuze do praxe. V dalších letech bude z mého pohledu důležité přenést získaná data a výzkum do společnosti v rámci osvěty veřejnosti a obecné popularizace soukromého doučování cizinců. Tyto kroky by mohly být nápomocné právě budoucím učitelům a zároveň by se tím zefektivnil systém vzdělávání žáků-cizinců na základních školách.

Informace nabyté z výsledků dotazníkového šetření i přes nízký počet respondentů považuji za překvapující především v následujících oblastech. Osobně pokládám za alarmující zjištění, že učitelé o svých žácích nemají dostatečné množství informací týkajících se doučování, větší procento respondentů vůbec netušilo, zda jejich žáci-cizinci využívají jakoukoliv formu mimoškolního vzdělávání. Průběh a výsledky dotazníkového šetření lze podle mého názoru interpretovat tak, že tuto problematiku považuje většina dotázaných učitelů za nedůležitou. Tento názor lze doložit jednak nízkým počtem respondentů, které můj výzkum oslovil, jednak tvrzeními některých z nich, že nemají informace, které by mi do dotazníku mohli pravdivě uvést. Vzhledem k náročnosti a komplexnosti učitelského povolání je pochopitelná složitost získávání těchto poznatků individuálně od každého žáka. I tak mě překvapil majoritní nezájem o získávání informací, či zjištění výsledků tohoto dotazníkového šetření. Problematika doučování se může zdát jako něco, co je stranou, téma nesouvisející se školním vyučováním, ale z mého pohledu je tomu právě naopak. Mimoškolní vzdělávání umožňující individuálnější přístup, než je tomu v běžné školní výuce, by mělo úzce souviset se vzdělávacími institucemi, především v rámci povinné školní docházky. Bohužel z velmi rozdílných pohledů a informovanosti v závislosti na konkrétní škole je patrné, že neexistuje žádný systém zaměřující se na tuto problematiku zevrubněji, a tedy i na vztah školy a soukromého doučování. Jak ale tento problém neexistující či nedostatečné spolupráce vyřešit?

Jednou z možností pro zlepšení komunikace mezi školou a doučujícími by mohlo být navázání užší formy spolupráce například s Pedagogickou fakultou Západočeské univerzity v Plzni (FPE ZČU). Z odpovědí v dotazníkovém šetření také vyplývá, že některé základní školy se vzdělávacími institucemi, jako je právě ZČU, nespolupracují, a tím pádem se k nim

nemusí dostávat potřebné množství informací. Nejvíce se podle respondentů do doučování žáků-cizinců zapojují soukromé osoby. V rámci spolupráce s univerzitou by tak bylo možné využít pomoci vysokoškolských studentů, kteří by měli následně více zkušeností v budoucím povolání učitele.

Lepší informovanost učitelů by bylo možné zajistit s pomocí školení zaměřených na tuto problematiku, neboť dotazovaní respondenti ve většině případů uvedli, že se školení zabývající se mimoškolním vzděláváním cizinců a tématy s tímto souvisejícími neúčastnili. Například nezisková organizace META pořádá rozličné vzdělávací semináře pro učitele.

Práce učitelů na základních školách je mnohem komplikovanější, než si většinová společnost uvědomuje. Často je individuální přístup k žákovi ovlivněn velkým počtem dětí ve třídách či právě jazykovou bariérou. Z tohoto důvodu by měla iniciativa o spolupráci, podle mého názoru, přicházet spíše ze strany doučujícího, který má možnost se dítěti v hodině věnovat individuálněji, a usnadnit tak později práci učitelům.

Ideálně by kontakt mezi doučovatelem a učitelem měl být zprostředkován rodičem, který jednak zodpovídá za vzdělání svého dítěte, jednak zná jeho potřeby a zároveň je komunikačním partnerem učitele v rámci školní instituce. Klíčovou roli hrají u žáků základních škol právě jejich rodiče a svým přístupem ke vzdělávání ovlivňují úspěšnost žáka ve škole, obzvláště pak při učení novému jazyku. Z vlastní zkušenosti z doučování angličtiny českých dětí vnímám velký rozdíl v přístupech rodičů, a to se také odráží na vědomostech žáků. Kolik svého volného času věnují rodiče přípravě do školy, komunikaci s učitelem a doučujícím? Je zapotřebí, aby se právě rodiče do budoucna stali tím prostředníkem, který tyto dva světy, školu a doučující, přiblíží k sobě. Na tuto skutečnost poukazují i odpovědi dotázaných respondentů, kteří označili „rodinné zázemí“ a „motivaci žáka“ za nejdůležitější faktory ovlivňující míru využití soukromého doučování. Pokud ze strany rodiny není zájem, jen těžko s tím něco zmůže učitel.

Z dotazníkového šetření a získaných informací vyplývá, že aby se situace v oblasti soukromého doučování mohla zlepšovat, bude nutné zaměřit se na informovanost jak učitelů (například pomocí různých školení), tak rodičů, kteří mají o svých dětech největší přehled, a mohou tak být svými vědomostmi nápomocni učitelům i doučujícím.

Velmi malý počet respondentů zapojených do dotazníkového šetření upozorňuje na nutnost otevření tématu doučování a spolupráce s doučovatelem již u studentů učitelství na vysokých školách. Z mého pohledu je velmi důležitá také informovanost budoucích

učitelů o jejich roli v doučování, kdy se doučující stává vedle rodičů dalším komunikačním partnerem. S tímto také blízce souvisí možnost doučování v rámci Západočeské univerzity, za něž mohou studenti v určitých případech získávat stipendia. Bohužel s touto nabídkou není většina studentů obeznámena, a přichází tak o možnost získat cenné zkušenosti z praxe.

Soukromé doučování žáků-cizinců se ukázalo být velmi komplexním tématem, které je v mnoha ohledech neprobádaným teritoriem. Z tohoto důvodu bude velmi zajímavé sledovat případný další vývoj situace ve vzdělávacím systému a podrobnějším výzkumu této problematiky.

ZÁVĚR

Mezi hlavní cíle této práce patřilo seznámení se s tématem soukromého doučování žáků-cizinců do větší hloubky, zjištění míry využití této formy vzdělávání mezi žáky-cizinci na základních školách v Plzni a dále názor učitelů na danou problematiku. Těchto cílů bylo dosaženo nastudováním odborné literatury a výzkumem za pomoci dotazníkového šetření. Z důvodu nízkého počtu respondentů však nelze vyvozovat ze získaných odpovědí obecnější závěry.

Tato práce zpracovávala téma soukromého doučování cizinců jak v zahraničním kontextu, tak se zaměřila na monitoring situace především v západní části České republiky, konkrétně ve městě Plzeň. Při seznamování se stavem zkoumané problematiky jsme zjistili, že toto téma přitahuje mnoho mladých vědců a budoucích učitelů (viz citované diplomové práce), ale narážíme zde na problém, jak tuto problematiku popularizovat i pro širší veřejnost nebo pro dosažení větší osvěty i v českém školském systému. Naše práce je tak dokládá kontrast mezi zájmem studentů učitelství a nezájmem učitelů z praxe o problematiku doučování žáků cizinců.

Dotazníkové šetření poukázalo na to, že učitelé ze základních škol mají rozdílné informace o soukromém doučování ovlivněné individuálními zkušenostmi i prostředím konkrétní školy, ve které daný respondent pracuje. Pouze 7 respondentů z celkového počtu 27 má podle dotazníkového šetření více informací o využití soukromého doučování žáky-cizinci ve svých třídách. Důvodů pro tuto odpověď bylo v dotazníku zmíněno několik.

Z malého vzorku respondentů nelze vyvozovat obecnější závěry, avšak i z praxe je patrná nízká až neexistující úroveň spolupráce mezi učiteli a doučujícími. Pokud by byla do budoucna navázána funkční forma komunikace, jistě by to znamenalo celkové zlepšení efektivity učení i školní úspěšnosti konkrétních žáků.

Informace vztahující se k možnostem soukromého doučování cizinců byly čerpány z různých zdrojů, které jsou uvedeny v 7. kapitole. Jedním z cílů této práce bylo zmapovat činnost státních i nestátních neziskových organizací, jazykových škol a dobrovolnickou činnost zabývající se doučováním. Tento cíl byl splněn v kapitole Možnosti doučování v Plzni.

Již před začátkem zkoumání tohoto tématu do své bakalářské práce jsem k němu měla blízko, neboť se ve svém volném čase věnuji soukromému doučování a do budoucna

v něm spatřuji velmi důležitou formu vzdělávání v naší společnosti, která by měla fungovat více v souladu s tím formálním na základních školách. Informace získané rešerší odborné literatury a skrze dotazníkové šetření považuji za velmi přínosné. Obecně mohu říci, že mě tato problematika překvapila svojí komplexností a ráda bych se tomuto tématu věnovala do větší hloubky v navazující diplomové práci. Odpovědi dotázaných učitelů a jejich většinový nezájem vyvolal spoustu otázek, především tedy zda je jejich názor na tuto problematiku objektivní a odpovídá skutečnosti z pohledu žáků-cizinců a jejich rodičů.

RESUMÉ

Tato bakalářská práce je zaměřena na téma soukromého doučování žáků-cizinců na základních školách a nahlíží na tuto problematiku z pohledu učitelů a školy. Bakalářská práce je rozdělena na dvě hlavní části, a to teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou blíže vysvětleny základní pojmy vztahující se ke zkoumané problematice. Dále jsou zde porovnány přístupy k soukromému doučování cizinců v zahraničí a v České republice. Část práce se svým obsahem také věnuje popisu možností doučování cizinců v Plzni.

Praktická část je věnována dotazníkovému šetření zkoumajícímu míru využití soukromého doučování žáků-cizinců z pohledu učitelů na základních školách v Plzni, zhodnocení celkové informovanosti vyučujících v rámci této problematiky a návrhu na zlepšení situace.

This bachelor thesis focuses on the topic of private tutoring of pupils-foreigners in elementary schools and examines this issue from the perspective of teachers and schools. The thesis is divided into two main parts: theoretical and practical. In the theoretical part, basic concepts related to the researched topic are explained in more detail. Furthermore, approaches to private tutoring of foreigners abroad and in the Czech Republic are compared. A section of the work also describes the options of tutoring for foreigners in Pilsen.

The practical part is devoted to a questionnaire survey examining the extent of the use of private tutoring for pupils-foreigners from the perspective of teachers in elementary schools in Pilsen, evaluating the overall awareness of teachers regarding this issue, and proposing improvements to the situation.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BĚHOUNKOVÁ, Simona, 2011. *Činnost nevládních neziskových organizací v rámci státní integrační politiky cizinců v České republice*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova.

BRAY, Mark, 2003. *Adverse effects of private supplementary tutoring: Dimensions, implications and government responses* [online]. Francie: International Institute for Educational Planning, [cit. 2023-11-29]. ISBN 92-803-1240-5. Dostupné z: <https://rb.gy/5sbztu>

BRAY, Mark, 2006. *Education in a Hidden Marketplace: Monitoring of Private Tutoring* [online]. New York: Open Society Institute. [cit. 2023-11-29]. ISBN 978-1-891385-63-6. Dostupné z: <https://rb.gy/mkz4fz>

BRAY, Mark, 1999. *The shadow education system: Private tutoring and its implications for planners* [online]. Francie: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [cit. 2023-11-29]. ISBN 978-92-803-1305-5. Dostupné z: <https://rb.gy/ud2f0x>

DANG, Hai-Anh a ROGERS, F. Halsey, 2008. *The Growing Phenomenon of Private Tutoring: Does It Deepen Human Capital, Widen Inequalities, or Waste Resources?* 161-200.

Diecézní charita Plzeň, 2024 [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://rb.gy/t0v3qj>

DRAHOZAL, Jan, 2006. *Integrace cizinců v České republice*. Brno. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.

DRBOHLAV, Dušan, 2011. *Imigrace a integrace cizinců v Česku: Několik zastavení na cestě země v její migrační proměně z Davida na téměř Goliáše*. *Geografie*. **116**(4), 401-421.

DREYER, Sarah, 2012. *Nachhilfe: Schluss mit schlechten Noten*. *Bildungsexperten* [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://www.bildungsexperten.net/bildungschannels/schule/wann-lohnt-sich-nachhilfe/>

DUFKOVÁ, Tereza, 2016. *Doučování žáků 1. stupně ZŠ v mimoškolním prostředí*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra primární pedagogiky.

Grafia [online]. 2012 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.grafia.cz/index.php>

- HEYNEMAN, Stephen P, 2011. *Private Tutoring and Social Cohesion* [online]. Peabody Journal of Education, 183–88 [cit. 2023-11-29]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23048771>
- HILGARDOVÁ, Kateřina, 2020. *Komunikace lektorů při doučování českého jazyka*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova.
- HÖSCHLOVÁ, Marie, 2012. *Rozsah a příčiny doučování na prvním stupni ZŠ*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra primární pedagogiky.
- HRDLIČKA, Milan, 2010. *Kapitoly o češtině jako cizím jazyku*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. ISBN 978-80-7043-867-1.
- CHRAMOSTOVÁ, Blanka, 2019. *Rozsah a příčiny doučování v české primární škole*. Dolní Lomnice. Diplomová práce. Univerzita Karlova.
- Inkluzivní škola.cz* [online]. 2023 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://shorturl.at/zIKY6>
- IRESON, Judith, 2004. Private Tutoring: How prevalent and effective is it? *London Review of Education*. 2, 109-122.
- Jazyková škola Lvice* [online]. 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.jazykovaskolalvice.cz/>
- Jazyková škola Strejc* [online]. 2019 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://shorturl.at/kopGT>
- KALHOUS, Z, 2009. *Školní didaktika*. 2. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-571-4.
- KALHOUS, Zdeněk a OBST, Otto, 2009. *Školní didaktika*. In: 2. Praha: Portál, s. 447. ISBN 978-80-7367-571-4.
- KLENKOVÁ, Jiřina a VÍTKOVÁ, Marie, 2011. *Inkluzivní vzdělávání se zřetelem na věkové skupiny a druhy postižení*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 9788021057319.
- KONČITÍKOVÁ, Alžběta, 2018. *Integrace cizinců z pohledu dobrovolnické práce*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova.

Krajské centrum vzdělávání [online]. 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.kcv.cz/>

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana, 2013. *Inkluzivní vzdělávání v české primární škole: teorie, praxe, výzkum*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 9788021065277.

KŮRKA, Petr, 2021. *Platformy pro online výuku a možné metody online výuky*. Praha. Závěrečná práce. ČVUT v Praze.

MARKS, Gary, 2005. *Accounting for Immigrant Non-immigrant Differences in Reading and Mathematics in Twenty Countries* [online]. 925-46 [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: <https://shorturl.at/aisT9>

Město Plzeň [online]. 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://plzen.eu/vzdelavani/zakladni-skoly/>

META [online]. 2022 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://meta-ops.eu/cizinci-rodice-deti/doucovani/>

Mezinárodní letní jazyková škola [online]. 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://isls.zcu.cz/>

Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 2023 [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: <https://t.ly/DkHvg>

MŠMT [online]. 2021 [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/>

Národní pedagogický institut, 2023. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. [cit. 2023-11-29]. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/ciz.html>

Odpolední program [online]. 2023 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://t.ly/KMQ3p>

OŠMERA, Radim, 2009. Podoba zkoušky z českého jazyka pro účely získání trvalého pobytu. *Migraceonline.cz* [online]. 1-13 [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: <https://t.ly/hF-pC>

OVESNÁ, Veronika, 2014. *Inkluze žáků-cizinců na základních školách hlavního vzdělávacího proudu na příkladu žáků z vietnamské menšiny*. Brno. Diplomová práce.

PETROVICKÁ, Barbora, 2022. *Změny v přístupu k výuce u učitelů v době pandemie COVID19*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova.

Plzeňský kraj [online]. 2022 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://t.ly/NgJuz>

PRŮCHA, Jan; MAREŠ, Jiří a WALTEROVÁ, Eliška, 2009. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.

PRŮCHA, Jan, 2009. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, Jan, 2006. *Sociální nerovnosti v českém školním vzdělávání* [online]. Pedagogické periodikum, 28-41 [cit. 2023-11-29]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/988/801>

RABUŠICOVÁ, Milada, 2004. *Škola a /versus/ rodina*. Brno: Masarykova univerzita, s. 176. ISBN 80-210-3598-6.

SKALKOVÁ, Jarmila, 1999. *Obecná didaktika*. ISV-Institut sociálních věcí. ISBN 80-85866-33-1.

SOUTHGATE, Darby E., 2009. *Determinants of Shadow Education: a Cross-National Analysis*. Disertační práce. The Ohio State University.

SVOBODOVÁ, Hana, 2022. *Specifika výuky češtiny jako druhého/cizího jazyka*. [online]. [cit. 2023-11-29]. Dostupný z: <https://webinare.rvp.cz/webinar/613/>

ŠEĐOVÁ, Klára, 2009. *Tiché partnerství: vztahy mezi rodiči a učitelkami na prvním stupni základní školy*. *Studia paedagogica* [online]. 14(1), 27-51 [cit. 2023-12-30]. ISSN 2336-4521. Dostupné z: <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115374>

Škola Populo [online]. 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.skolapopulo.cz/>

ŠMEJKALOVÁ, Hana, 2019. *Role školy v souvislosti s fenoménem (soukromého) doučování*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova.

ŠŤASTNÝ, Vít, 2014. *Soukromé doučování a vzdělávací politiky v Evropě*. *Pedagogická orientace*. 24.3: 353–374-353–374.

TADY A TEDĚ [online]. 2023 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://tadyated.org/>

TOŠNER, Jiří a SOZANSKÁ, Olga, 2002. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-514-8.

URBÁNKOVÁ, Hana, 2010. *Hlavní faktory ovlivňující integraci v cizinců žijících v České republice*. Brno. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

Výroční zpráva vysokoškolského ústavu [online]. 2023. Plzeň: Ústav jazykové přípravy Západočeské univerzity v Plzni [cit. 2024-03-21]. Dostupné z: <https://t.ly/gL3gI>

Ústav jazykové přípravy. *Ústav jazykové přípravy Západočeské univerzity v Plzni* [online]. [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: <https://bit.ly/3vixnqx>

VALIŠOVÁ, A. a KASÍKOVÁ, H., 2007. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1734-0.

VOLKOVA, Alexandra, 2021. *Efektivita nestátních neziskových organizací v oblasti integrace a diskriminace cizinců*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova.

ZACHOVÁ, Markéta, 2017. Sociokulturní handicap žáků-cizinců a profesní příprava učitelů. *Sociální pedagogika* [online]. Zlín. 5(2), 55-71 [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://bit.ly/3PoNMAI>

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Postup URČENÉ ŠKOLY

..META*~

- 1 Spočítáme, kolik máme žáků s nárokem na bezplatnou jazykovou přípravu (JP). Budeme vědět, kolik můžeme vytvořit **výukových skupin a na kolik skupin můžeme čerpat finance**. Ve skupině pro JP může být aktuálně **více než 10 žáků**, v první skupině musí být **alespoň 2 žáci**.
- 2 Provedeme u žáků orientační **vstupní jazykový test**, čímž zjistíme jejich jazykovou úroveň a potřebný rozsah JP (100, 150 nebo 200 hodin).
- 3 Rozdělíme **žáky do skupin**, tím zjistíme, kolik vyučovacích hodin ČDJ bude která skupina mít a jaký bude nárok na výši úvazku učitele ČDJ. Nabídneme JP také okolním neurčeným školám. V případě volné kapacity ve skupinách nabídneme JP **žákům, kteří nárok nesplňují** – děti s českým občanstvím či delší dobou pobytu v ČR nebo děti s nedostatečnou znalostí češtiny.

Doporučení

  - Domluvíme se s **okolními kmenovými školami**, aby u svých žáků provedly vstupní jazykové testy. Zjistí tak jazykovou úroveň žáků a najdou pro ně vhodné kurzy v určených školách.
  - Pověříme jednu osobu, aby vykonávala funkci **koordinátora inkluze** a měla na starosti JP, např. učitel ČDJ, který má přehled o všech žácích s OMJ.
- 4 **Komunikujeme s rodiči žáků**. Neumí-li česky, předáme jim v jejich mateřském jazyce informace o výuce češtiny. Rodič musí podepsat žádost o zařazení dítěte do skupiny pro JP. Lze využít nezávazný vzor vytvořený NPI ČR, který je k dispozici v několika jazykových verzích a také přeložené informační letáky pro rodiče.
- 5 Pokud **zákonný zástupce** s JP nesouhlasí, evidujeme si jeho podpis na důkaz toho, že mu byla JP nabídnuta.

Příloha č. 2

Soukromé doučování žáků ve vztahu k základnímu školství

Prosím Vás o vyplnění následujícího dotazníku, který je určen pro učitele **základních škol v Plzni**. Tento dotazník bude zkoumat míru využití soukromého doučování českého jazyka mezi žáky-cizinci na plzeňských základních školách.

Předem Vám děkuji za spolupráci.

Helena Švarcová

Studentka FPE ZČU

obory bakalářského studia: český jazyk a anglický jazyk

1. Vaše věková skupina: *

- < 30 let
- 30-40 let
- 41-50 let
- 51-60 let
- > 60 let

2. Na které základní škole v Plzni učíte? *

Text stručné odpovědi

---

3. Tato základní škola v oblasti vzdělávání žáků-cizinců (kurzy pro žáky/učitele): *

- Spolupracuje se ZČU
- Spolupracuje s jinou organizací vzdělávající žáky-cizince
- Nespolupracuje s žádnou organizací ani univerzitou
- Jiná...

Žákům-cizincům jsou podle zákona běžně poskytovány tyto 3 stupně podpůrných opatření:

1. stupeň – pokročilá znalost češtiny
2. stupeň – nedostatečná znalost češtiny (nárok na 3 hodiny češtiny týdně, max 120 hodin/rok, nárok na 2 hodiny pedagogické intervence týdně, nárok na 2 hodiny speciálně pedagogické péče týdně)
3. stupeň – neznalost češtiny (nárok na 3 hodiny češtiny týdně (nejvíce 200 hodin/rok, asistent pedagoga)

4. Nabízí Vaše škola možnosti **soukromého doučování** pro žáky-cizince **nad rámec** podpůrných opatření? *

- Ano
- Ne

5. Nabízí Vaše škola **kurzy/doučování** českého jazyka **nad rámec** podpůrných opatření? *

- Ano
- Ne

6. Kolik žáků-cizinců je v každé konkrétní třídě, ve které učíte? *

(příklad: 1.A-5, 3.C-2)

7. Víte, jestli Vaši žáci-cizinci využívají soukromé doučování? *

- Ano
- Ne

8. Kolik celkem žáků-cizinců ze tříd, které učíte, využívá soukromé doučování českého jazyka? *

Text stručné odpovědi

---

9. Kolik žáků-cizinců z Vašich tříd celkem využívá **individuální formu soukromého doučování**? *

Text stručné odpovědi

---

10. Kolik žáků-cizinců z Vašich tříd využívá **soukromé doučování ve skupinách**? *

Text stručné odpovědi

---

11. Pokud žáci-cizinci docházejí na soukromé doučování ČJ, jaká je přibližná časová dotace? *

- 1 hodina/týden
- 2 hodiny/týden
- > 2 hodiny/týden
- Nevím

12. Seřadte faktory ovlivňující míru využití soukromého doučování ČJ žáky-cizinci podle závažnosti: *

1 = nejméně závažné

5 = nejvíce závažné

	1	2	3	4	5
motivace žáka	☐	☐	☐	☐	☐
rodinné zázemí	☐	☐	☐	☐	☐
finanční prostře...	☐	☐	☐	☐	☐

13. Pokud jste u předchozí otázky přidělili vyšší hodnotu než 1 k možnosti "jiné", uveďte prosím, které další faktory podle Vás ovlivňují míru využití soukromého doučování ČJ žáky-cizinci?

Text dlouhé odpovědi

---

14. Seřadte subjekty podle četnosti zapojení do soukromého doučování ČJ Vašich žáků-cizinců *

1 = nejnižší četnost zapojení

5 = nejvyšší četnost zapojení

	1	2	3	4	5
jazykové školy	☐	☐	☐	☐	☐
soukromé osoby	☐	☐	☐	☐	☐
dobrovolníci	☐	☐	☐	☐	☐
neziskové organ...	☐	☐	☐	☐	☐
jiné	☐	☐	☐	☐	☐

15. Pokud jste u předchozí otázky přidělili vyšší hodnotu než 1 k možnosti "jiné", uveďte prosím, které další subjekty jsou podle Vás zapojeny do soukromého doučování ČJ Vašich žáků-cizinců?

Text dlouhé odpovědi

---

16. Využívají Vaši žáci-cizinci možnost soukromého doučování ČJ online? *

- Ano
- Ne
- Nevím

17. Spolupracujete nějakým způsobem se soukromým doučovatelem Vašich žáků-cizinců? *

- Ano
- Ne

Zde máte možnost se s námi podělit o Vaše zkušenosti, připomínky či postřehy týkající se soukromého doučování žáků-cizinců:

Text dlouhé odpovědi

Máte zájem se seznámit s výsledky tohoto šetření?

Pokud ano, zadejte níže Vaši e-mailovou adresu (dobrovolné).

Text stručné odpovědi

Děkujeme Vám za vyplnění tohoto dotazníku.

Popis (nepovinný)

8. Pokud jste v minulé otázce odpověděli ne, bylo tomu tak protože: *

- Žáci mi nesdělují tyto informace.
- Nejsme s rodiči v bližším kontaktu.
- Doučování řešíme na naší škole.
- Není to má povinnost.
- Jiná...

9. Považujete za důležité tyto informace o svých žácích vědět? *

Ano

Ne

10. Absolvovali jste nějaké školení týkající se tohoto tématu? *

Ano

Ne

Zde máte možnost se s námi podělit o Vaše zkušenosti, připomínky či postřehy týkající se soukromého doučování žáků-cizinců:

Text dlouhé odpovědi

Máte zájem se seznámit s výsledky tohoto šetření?

Pokud ano, zadejte níže Vaši e-mailovou adresu (dobrovolné).

Text stručné odpovědi

Děkujeme Vám za vyplnění tohoto dotazníku.

Popis (nepovinný)